

”Nu ska polisen börja jaga barn”

– en kvantitativ & kvalitativ undersökning kring polisens kommande befogenheter att drogtesta barn

Linda Aronsson
Fannie Stendahl

Socialhögskolan vid Lunds universitet
SOPA:63
Vt-10

Abstract

Authors: Linda Aronsson and Fannie Stendahl

Title: "Now the police is going to chase children" – a quantitative and qualitative study of the police upcoming rights to drugtest children [translated title]

Assessor: Anders P Lundberg

This study was served to unfold partly students in upper (senior) level of compulsory school and policeofficers attitudes and point of views on the upcoming government bill on young offenders in the age of 15 and younger that commits crimes. We chose to mainly focus on the procedure where policeofficers have the rights to drugtest children under the age of 15 years without their parents approval. The study was based on a quantitative and qualitative method where we partly adopted a survey which contained 13 questions and was carried out to 168 students in the municipal schools in Helsingborg City. The qualitative method was intended to the four policeofficers in the youthdivision i Helsingborg City to get further knowledge and information on children who used drugs. We also wanted to find out if the upcoming government bill in some way involved different ways of working and if the law could have a prevented measure on children doing drugs or already had a drugabuse. We chose to apply Hirischis controll theory on the phenomenon to create a deeper understandig why poeople doesn't comit crimes and why some of them do. This theory could help us understand why some of the children used drugs and comitted crimes and due to Hirischi, one of the explanations was found in a lack of parentingcontroll connected to children and crimes. One of the conclusions from the survey showed that the children with lower parentingcontroll more often comitted crimes and also that girls more often used drugs in another distinctions then boys.

Keywords: Children, drugs, parenting controll, gowernment bill and Hirischis controll theory.

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.1 Problemformulering	6
1.2 Syfte och frågeställning	7
1.3 Bakgrund	7
1.4 Begrepp och förtydligande	9
1.5 Hypoteser	10
2. Presentation av metodval	10
2.1 Kvantitativ metod	11
2.2 Kvalitativ metod	12
2.3 Avgränsning	12
2.4 Val av population och informanter/respondenter	12
2.5 Tillvägagångssätt	13
2.5.1 Enkät	13
2.5.2 Intervjuer	14
2.6 Bearbetning av empiri	15
2.7 Resultatens tillförlitlighet och relevans	15
2.7.1 Vår påverkan	16
2.7.2 Kritiskt förhållningssätt	17
2.7.3 Reliabilitet och validitet	17
2.8 Arbetsfördelning	18

3. Etiska överväganden	18
4. Teori	19
5. Tidigare forskning	20
6. Redovisning av empiri	23
6.1 Kvantitativ undersökning	23
6.1.2 Bortfall	23
6.1.3 Redogörelse av enkätfrågorna 1-7	24
6.1.4 Redogörelse av enkätfrågorna 8-13	25
6.2 Kvalitativ undersökning	32
6.2.1 Sammanställning av empiri- Intervjuer	32
6.2.2 Övrig information från polisernas utsagor	33
7. Analys	34
7.1 Analys av kvantitativ undersökning	34
7.2 Analys av kvalitativ undersökning	37
8. Presentation av hypotesprövning	39
9. Slutdiskussion	40
Referenslista	44
Bilaga 1. Brev till föräldrarna	47
Bilaga 2. Enkät till eleverna	49
Bilaga 3. Intervjufrågor till poliserna	51

Förord

Vi vill tacka alla de personer som har gjort det möjligt för oss att skriva detta examensarbete. Främst vill vi rikta ett stort tack till de deltagande eleverna samt deras rektorer och klassföreståndare för deras engagemang och intresse att vilja delta i undersökningen. Ett speciellt tack till poliserna i ungdomsroteln som med kort varsel ställde upp och tog sig tid för intervjuerna. Sist men inte minst vill vi rikta ett hjärtligt tack till Anders P Lundberg som med kort varsel hjälpte oss att komma vidare med arbetet, utan dig hade vi aldrig klarat det! Vidare vill vi ge varandra ett stort tack för ett gott och givande samarbete som emellanåt känts tungt men som föregåtts av många skratt. Tack!

Helsingborg, 2010-08-23

Linda Aronsson & Fannie Stendahl

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Under våren år 2010 uppmärksammades ändringarna i *Lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare* (LUL 1964:167) som riktar sig mot barn under 15 år som begår brott, i medierna runt om i Sverige där huvudrubrikerna löd ”Nu ska polisen börja jaga barn” (Metro Skåne 2010-03-16) och ”Polisen skall få lättare att drogtesta barn” (Skånska Dagbladet 2010-03-18).

Den 1 juni år 2010 kommer Lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL 1964:167) att genomgå vissa förändringar som till stor del handlar om att barn under 15 år skall utredas oftare. Vidare kommer polisen ges större befogenheter i sitt utredningsförfarande gällande barn vilket brukar benämnas som paragraf-31-utredningar inom myndigheterna. Dessa ändringar presenteras i regeringens proposition 2009/10:105 *Barn under 15 år som misstänks för brott* där justitieminister Beatrice Ask har för avsikt att få igenom dessa lagförändringar där en av ändringarna gör det möjligt för polisen att drogtesta barn under 15 år utan föräldrarnas medgivande. En av anledningarna till denna lagändring är att det skall verka preventivt mot ett framtida missbruk och Ask säger: ”Tidiga insatser mot unga som missbrukar är helt avgörande”(Skånska Dagbladet 2010-03-18).

Det övergripande förslaget regeringen har till förändringarna är följande; brott begångna av barn skall alltid utredas om straffvärdet är minst ett års fängelse. Utredningen skall ske på ett mer effektivt sätt vilket innebär att den skall bedrivas med en särskild skyndsamhet och vara avslutad inom tre månader. Alla poliser skall även arbeta efter samma rutiner och utredningsförfarande runt om Sverige vilket i förlängningen skall leda till mindre godtycklighet i polisens utövning samt bidra till större rättssäkerhet för de unga (Proposition 2009/10:105). Viktigt att nämna med de kommande lagändringarna är att regeringen främst i det sammanhang som gäller drogtestning av barn vill värna om deras hälsa och utveckling och den eventuella integritetskränkning detta kan innebära för barnet skall stå i relation till ett möjligt framtida missbruk (ibid.).

I förarbetet till propositionen för utredarna även de ett etiskt resonemang angående de kommande ändringarna kring huruvida barnet i fråga kan uppleva kränkning vid drogtestning och kroppsbesiktning.

1.2 Syfte och frågeställning

Vårt syfte med detta arbete är att undersöka två grupper av aktörers synpunkter på lagändringen kring drogtestning i den nya propositionen. Dessa aktörer är dels eleverna i åttonde klass i de utvalda kommunala skolorna i Helsingborgs stad dels poliserna i ungdomsgruppen i Helsingborg stad.

Ett skäl till varför vi valt att främst uppehålla oss vid den kommande lagändringen som ger polisen rätt att drogtesta barn under 15 år utan föräldrars medgivande är den eventuella kränkningen barnet kan uppleva vid en påtvingad drogtestning.

För att undersöka detta har vi valt att belysa följande frågeställningar;

- Tycker eleverna i åttonde klass att den nya propositionen samt polisens kommande befogenheter kring drogtestning är bra?
- Kan man urskilja något samband i enkätresultatets utfall i fråga när det gäller attityder, umgänge samt fritid i relation till droger och droganvändning bland eleverna i åttonde klass?
- Tror poliserna att den nya lagändringen kan verka preventivt mot droganvändning bland barn och i så fall hur?
- Går det att finna några skillnader i svenska respektive utländska elevers föräldrakontroll samt inställning till droger utifrån enkätsvaren?

1.3 Bakgrund

Då vårt syfte med detta arbete är att rikta ljus på utvalda delar i den propositionen som ligger på förslag till riksdagen har vi valt att jämföra nuvarande LUL-lag med de föreslagna ändringar som regeringen vill driva igenom i propositionen. Den främsta anledningen till vårt tillvägagångssätt är att lättare kunna åskådliggöra de faktiska skillnaderna mellan nuvarande lydelse i LUL-lagen samt föreslagna lydelse i propositionen där vi endast fokuserar på de ändringar som vi har valt att belysa och som tidigare nämnts. Följande textdelar är inhämtade

direkt från LUL 1964:67 samt propositionen 2009/10:105, *Barn under 15 år som misstänkts för brott*.

1. Nuvarande lydelse 31§ LUL

Kan någon misstänkas för att före femton års ålder ha begått ett brott får utredning rörande brottet inledas.

Föreslagen lydelse

Kan någon misstänkas för att före femton års ålder ha begått ett brott *för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år eller ett straffbelagt försök, en straffbelagd förberedelse eller en straffbelagd stämpling till ett sådant brott ska en utredning om brottet inledas, om inte särskilda skäl talar emot det.*

Förtydligande av de kommande ändringarna i 31§

Den största förändringen i denna lagändring är tillägget om att det måste föreligga minst ett års fängelse på straffskalan samt att det inte finns några särskilda omständigheter som talar emot att utredning skall inledas. Skillnaden i lydelseerna emellan är främst att i den kommande lydelsen måste utredning inledas till skillnad från den gamla lydelsen där det inte föreligger ett måste att inleda utredning.

2. Nuvarande lydelse 32§ LUL

En utredning som avses i 31 § *skall* bedrivas med särskild skyndsamhet.

Föreslagen lydelse

En utredning som avses i 31 § *ska* bedrivas med särskild skyndsamhet *och avslutas så snart det kan ske. Utredningen får inte pågå längre tid än tre månader, om det inte är nödvändigt med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter.*

Förtydligande av de kommande ändringarna i 32§

Lagtexten har fått ett tillägg som innebär att utredningen inte får pågå mer än tre månader om det inte finns särskilda omständigheter som föreligger. Utredningen skall fortfarande bedrivas med särskild skyndsamhet.

3. Nuvarande lydelse 36 § LUL

Är någon misstänkt för att före femton års ålder ha begått ett brott får, om det finns särskilda skäl:

1. beslag, husrannsakan och kroppsvisitation företas mot den unge, samt
2. fotografi och fingeravtryck tas av den unge enligt bestämmelserna i 27 och 28 kap. rättegångsbalken

Föreslagen lydelse 36 b §

36 b § Är någon skäligen misstänkt för att före femton års ålder olovligen ha brukat narkotika får kroppsbesiktning genom tagande av prov från kroppen och undersökning av sådana prov företas, om det kan antas vara nödvändigt för att avgöra behovet av socialtjänstens insatser för den unge. Sådan kroppsbesiktning beslutas av åklagare. Socialnämnden ska omedelbart underrättas om resultatet av en sådan kroppsbesiktning. Detsamma gäller den unges vårdnadshavare eller annan som svarar för den unges vård och fostran samt annan som har en fostrande roll i förhållande till den unge, om det inte finns särskilda skäl mot det.

Förtydligande av de kommande ändringarna i lydelserna 36 b §

Denna paragraf innehåller två nya tillägg i 36§ där de väsentligaste skillnaderna är att barn får lov att drogtestas samt kroppsbesiktigas om det kan bidra till ett underlag som socialtjänsten kan använda sig av i sina bedömningar av insatser för barnet. Underrättelse om dessa åtgärder skall meddelas till vårdnadshavare samt socialnämnd om det inte finns något som talar emot.

1.4 Begrepp och förtydligande

För att förtydliga samt undvika missförstånd kring begreppen unga, barn, ungdomar och elever har de samma betydelse i fråga om ålder. När det gäller rätt innebörd på begreppen kopplat till deras ålder har vi valt att falla tillbaka på Barnkonventionens definition av barn; I denna konvention avses med barn varje människa under 18 år, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt den lag som gäller barnet (Regeringskansliet, del 1, Artikel 1, 2006, s. 34). Gällande de delar som berör enkätundersökningen har vi valt att använda oss av begreppet *elever* istället för barn vilket vi använder oss av genomgående i detta arbete.

Vidare vill vi förtydliga att narkotikarelaterade brott även innefattas i benämningen ungdomsbrottslighet samt normbrytande beteende i detta arbete eftersom det förekommer i

olika termer i den inhämtade litteraturen och som där innefattar annan typ av brottslighet.

Estrada (2007 s.36-37) samt Ring (2007 s.102-103) gör en distinktion mellan svenska och utländska barn för att kunna se om det finns några skillnader grupperna emellan i deras normbrytande beteende. Vi har i linje med tidigare forskning valt att även titta på denna distinktion vilket lyfts fram i frågeställningar, enkäter samt intervjuerna med poliserna.

1.5 Hypoteser

Vi har i detta arbete valt att presentera våra egna hypoteser för att i slutskedet se om vi kan behålla eller om vi måste förkasta dem, men även för att se om våra egna personliga antaganden stämmer överens med utfallet i enkätundersökningen. När det gäller intervjuerna med poliserna hade vi på förhand inte några egna aningar om vad de skulle svara på de ställda frågorna därför gör vi ingen hypotesprövning på den delen. Resultaten av hypotesprövningarna kommer att presenteras senare i arbetet under rubriken presentation av hypotesprövning.

- Andelen pojkar som har testat droger är något högre än flickor, dock tror vi inte att skillnaden är markant.
- De elever som ställer sig negativa till att polisen kommer att få drogtesta barn har testat droger i större utsträckning än elever med positiv inställning till denna åtgärd.
- De elever som har sämre föräldrakontroll och som är ute senare än klockan 24.00 på helgkvällar har i större utsträckning testat droger.
- De elever som är engagerade i en fritidsaktivitet samt har större föräldrakontroll tror vi kan leda till mindre kontakt med droger.

2. Presentation av metodval

I detta arbete har vi valt att undersöka två grupper av aktörers synpunkter på regeringens proposition (2009/10:105) där vi kommer att använda oss av både kvantitativ- och kvalitativ metod för att för att få fram relevant material från de två olika aktörerna. När det gäller den kvantitativa metoden vänder den sig till eleverna som medverkar i enkätundersökningen där

vår intention dels är att fånga in en stor population och utifrån de svaren eleverna ger oss dels försöka få en uppfattning om deras inställning till droger, fritid och föräldrakontroll dels försöka hitta olika korrelationer mellan svarsalternativen.

I den kvalitativa metoden har vi valt att använda oss av fyra poliser som får verka som både informanter och respondenter. Med informant menas en individ som innehar en lokalkännedom och kunskap om ett fenomen men där de själva står utanför företeelsen som ämnas undersökas. En respondent är en person som är delaktig i det aktuella fenomenet och som kan bistå med information baserat på dennes egna känslor, åsikter och kunskap (Holme & Solvang, 1997, s. 104).

2.1 Kvantitativ metod

Den kvantitativa metodens funktion är att söka efter kausala orsakssamband och förklaringar och kan anses vara präglad av avstånd, urval samt vara av en mer strukturerad, systematisk och formaliserad karaktär. Detta innebär att man som forskare i förväg har bestämt vilka frågor som ska undersökas och inte bryr sig om vad populationen tycker om frågornas relevans. Vidare till undersökningsfrågorna finns givna svar som forskaren bestämt utan att ta hänsyn till huruvida populationen anser de är bra eller dåliga vilket kan tyda på kontroll från forskarens sida. Den kvantitativa metodens fördelar är bland annat att metoden riktar sig till en bredare och större population vilket i sin tur gör det möjligt för forskaren att generalisera. En fördel med detta är att forskaren till viss del kan uttala sig om uppfattningar och åsikter utifrån den valda populationens svar. En nackdel med resultaten man får i den kvantitativa metoden är att de oftast är av en precis karaktär vilket kan innebära att tolkningarna forskaren gör kan bli för exakta då den kvantitativa informationen inte ger utrymme för individuell anpassning. En annan nackdel med kvantitativ metod är att den ej ger utrymme för personliga och individuella svar vilket kan innebära att man som forskare går miste om sociala processer. I den kvantitativa metoden finns det ett fokus på hur representativ informationen forskaren har är samt hur pass pålitlig den är vilket innebär om forskaren har mätt det han eller hon vill mäta. (Holme & Solvang s. 81-100)

2.2 Kvalitativ metod

Den kvalitativa metodens syfte är att skapa närhet till undersökningsobjekten för att fånga personliga upplevelser, åsikter och synpunkter hos den enskilda individen. I denna metod försöker man skapa en djupare och mer fullkomlig uppfattning av de fenomen man undersöker. Den kvalitativa metoden präglas av flexibilitet vilket innebär att under undersökningens gång går det att rätta till frågeställningar som formulerats fel eller som vidare behöver förtydligas. Denne flexibilitet kan vara negativ i den meningen att det kan vara svårt att jämföra information mellan olika objekt. En fördel i denna metod är att det är lätt att få en helhetsbild av objekten samt förstå sociala processer och samband. När det gäller kvalitativ metod sker urvalet av undersökningsobjekt inte slumpmässigt eller tillfälligt och detta urval görs bland annat utifrån forskarens förförståelse, förteorier och förutfattade meningar. Denna kunskap är viktig att ha med sig och kan baseras på t ex. egna erfarenheter, utbildningar och vetenskapligt arbete och kan i det egna forskningsarbetet ses som en given objektiv utgångspunkt. Viktigt att nämna i denna kontext är att det kan vara svårt att frigöra sig från fördomar och förutfattade meningar och att forskningsprocessen samt resultat indirekt kan präglas av detta. Då den kvalitativa metoden har för avsikt att skapa närhet till det som studeras kan det finnas problem att få en så valid information som möjligt då forskare inte kan veta att den informationen han eller hon får från intervjupersonerna är riktig. En annan aspekt av denna situation är att forskaren måste vara medveten om sin roll i denna situation då den kan ha en inverkan på intervjupersonernas svar. (Holme & Solvang s.92-107)

2.3 Avgränsning

Då lagförslaget till den nya propositionen är ganska omfattande har vi valt att endast fokusera på de ändringar som rör polisens befogenheter att drogtesta barn under 15 år utan föräldrarnas medgivande. Givetvis finns det ett eget intresse i denna avgränsning där vi finner det intressant att få djupare insikt i de båda aktörernas åsikter kring denna fråga. Vidare anser vi det viktigt att belysa den etiska diskussionen som är oundviklig eftersom det är barn det berör.

2.4 Val av population och informanter/respondenter

Vi har i detta arbete för avsikt att få kunskap om två grupper av aktörers perspektiv på regeringens proposition vilka är elever i åttonde klass inom den kommunala grundskolan i Helsingborgs stad samt verksamma poliser inom ungdomsroteln i Nordvästra Skånes

polisdistrikt. Av hanterbara skäl har vi endast valt ut sex stycken grundskolor i Helsingborg med en jämn fördelad geografisk spridning som täcker in hela Helsingborg. De fyra poliserna har vi blivit tilldelade genom kontakt med chefen för ungdomsroteln i Helsingborg och därför inget som vi själva valt ut. Vi har dock gjort ett medvetet val att endast intervjua verksamma poliser inom ungdomsgruppen i Helsingborg då de är mest kunniga inom det aktuella området. Givetvis är detta val av population även gjort för att det skall stå i relation till vårt urval av skolor i Helsingborgs stad men också av rent praktiska och hanterbara skäl.

Om vi skall framföra någon kritisk synpunkt angående valet av poliser kan man se det som en nackdel att alla arbetar inom samma rotel och arbetsgrupp vilket per automatik innebär att de arbetar efter samma förutsättningar. Detta kan kanske omedvetet eller medvetet bidra till att de aktuella poliserna kan ha ett kollektivt tänkande och arbetssätt som kanske inte bidrar med den variation av individualism, erfarenhet och kunskap som vi kanske hade fått om vi hade intervjuat poliser från olika polisdistrikt.

2.5 Tillvägagångssätt

När det gäller att få tillgång till de båda aktörerna föll det sig naturligt att använda oss av *snöbollseffekten* vilken är en metod som innebär att forskaren får hjälp med vidare kontakt till andra personer med bättre kännedom inom det aktuella området (Repstad, 1999, s. 45).

2.5.1 Enkät

Det första vi var tvungna att göra var att undersöka den geografiska spridningen på skolorna vi eftersökte i vår undersökning. Därefter kontaktade vi de aktuella skolornas rektorer för att presentera oss själva samt vårt syfte med enkäten och vårt examensarbete. Många gånger hänvisade rektorn oss vidare till klassföreståndaren för den klass som enkäten riktade sig till där en del av de tillfrågade klassföreståndarna gav oss besked direkt via telefon att de kunde medverka, andra fick vi återkomma till via mail då de ville ha mer utförlig information av enkätens utformning. När det gällde en skola ville rektorn först godkänna enkäten innan vi fick ta vidare kontakt med den aktuella klassföreståndaren.

Nästa steg i denna process var att efter ett godkännande från klassföreståndaren kontakta skolassistenterna som tillhandahöll klasslistor så att vi i nästa steg kunde kontakta

vårdnadshavaren för att få deras samtycke att deras barn fick lov att medverka i vår enkätundersökning samt kortfattad beskrivning av den kommande propositionen. När vårdnadshavaren hade mottagit informationsbrevet samt svarsblanketten tog barnet sedan i sin tur med det tillbaka till klassföreståndaren som i sin tur kontaktade oss (Kvale & Brinkmann, 2009, s 87). Därefter åkte vi till de utvalda skolorna för att dels lämna ut dels ta tillbaka de ifyllda enkäterna. Denna procedur valde vi att genomföra då vi ville presentera oss själva och vårt pågående examensarbete för de utvalda klasserna men också för att kunna vara behjälpliga för eleverna om det skulle uppstå några spörsmål kring enkäten vilket i förlängningen förhoppningsvis kunde bidra till att den blev rätt ifylld.

2.5.2 Intervjuer

För att få kontakt med polisen kontaktade en av oss sin vän som arbetar som polis för att få vidare information till vem vi skulle vända oss till för att hamna rätt i polisens organisation. Vi kom i kontakt med chefen för ungdomsroteln i Helsingborg som förhörde sig med kollegor i ungdomsgruppen som arbetar i yttre tjänst och har den främsta kontakten med ungdomar, som kunde tänka sig ställa upp på en intervju angående regeringens proposition (Proposition 2009/15:105). Chefen för ungdomsroteln hänvisade oss vidare till gruppledaren för ungdomsgruppen som vi sedan kontaktade per telefon. Vi fick snabbt besked om att intervjuerna kunde genomföras följande vecka och vi avstämde tid och plats för intervjuerna.

På den aktuella dagen åkte vi till polishuset i Helsingborg där vi mötte upp poliserna. Vi fick på grund av tidsbrist intervjua vartdera två poliser som fick svara individuellt på alla frågorna. Vi inledde intervjuerna med att presentera oss själva samt vårt syfte med intervjun och vårt examensarbete. Vi lät även poliserna titta på enkäten som eleverna skulle besvara för att dels ge dem en inblick i enkätundersökningen dels även få deras synpunkt på våra intervjufrågor. Under intervjuerna använde vi oss av diktafoner för att samla in ett så komplett material. Detta transkriberade vi, vilket innebär att man ordagrant dokumenterar intervjumaterialet, som sedan visade sig bidra med en del relevant fakta för vår undersökning men det förekom även mindre betydelsefull fakta så som osammanhängande meningar och uttrycksord som t.ex. ”ehh” och ”ohh”. För att kunna presentera ett så lättillgängligt material som möjligt har vi valt att bearbeta materialet för att skapa en bra överblick av intervjumaterialet som det bara går. Detta innebär att vi har valt att radera alla de uttrycksord samt endast använda oss av de intervjufrågorna och intervju svaren som är av största värde för denna undersökning. Vidare

har vi av utrymmesskäl komprimerat polisernas utsagor vilket innebär att vi har finjusterat dessa för att få en så sammanhängande text som möjligt. Vidare i redovisningen av polisernas svar kommer vi att presentera de frågor samt svar som har en direkt anknytning till syfte, frågeställningar samt våra hypoteser. Vi kommer dock att lyfta fram övrig information från polisernas utsagor då det framkommer att dessa tycks ha gemensamma nämnare med både tidigare forskning och teori. Det bör nämnas att fastän intervjuerna var av en semistrukturerad karaktär kunde poliserna svara fritt och ge svaren på intervjufrågorna en individuell prägel vilket kan tyda på olika erfarenhet och mångfacitet i ungdomsgruppen (Starrin & Renck, 1996, s. 58).

2.6 Bearbetning av empiri

Då vi har använt oss av två olika metoder kräver dessa olika bearbetningar för vidare analys. I fråga om den kvantitativa metoden och den enkätundersökningen som vi låtit eleverna svara på är statistikprogrammet SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ett bra verktyg för att bearbeta svaren på ett adekvat sätt (Wahlgren, 2007, s. 10-50). Vidare har vi använt oss av olika variabler för att lättare kunna se dels mönster som inte är synligt för blotta ögat dels även kunna hitta korrelationer variablerna emellan. Detta kan i förlängningen innebära för oss att vi utifrån det bearbetade materialet finner att våra hypoteser överensstämmer med den insamlade data men det kan också visa det motsatta alltså att mothypotesen stämmer.

För att bearbeta polisens utsagor behövde vi analysera materialet annorlunda till skillnad från bearbetningen av enkäterna. Då vi använde oss av diktafoner under intervjuerna med poliserna behövde vi i analysen transkribera materialet för att lättare få tillgång till allt som sades under intervjuerna. Detta verktyg bidrar vidare för vår del till större tillförlitlighet då vi ordagrant kan ta del av polisernas utsagor något som kan innebära minskade felaktigheter i vårt analyserande av materialet. Under intervjuerna nämndes polisernas namn men av etiska skäl valde vi att avidentifiera dem med benämningen ”polis ett”, ”polis två”, ”polis tre” och ”polis fyra” vid transkriberingen.

2.7 Resultatens tillförlitlighet och relevans

Vi anser det viktigt att vi för en diskussion kring resultatens tillförlitlighet då vi är medvetna om att vi indirekt kan ses som en yttre faktor som kan påverka utfallet av resultaten i detta

arbete. Med detta menar vi att det är svårt för oss att förhålla oss objektiva oavsett vilken metod vi använder oss av och vi är väl medvetna om detta.

2.7.1 Vår påverkan

För att eleverna skulle veta vad det var de svarade på valde vi att göra en kort presentation av propositionen i vardera klass vi besökte. Vi är på det klara med att den korta information som vi gav eleverna främst handlade om polisernas befogenheter att utföra drogtest på barn kan bli godtycklig då den tas ur sitt sammanhang och återberättas i stora drag vilket kan ha en inverkan i elevernas uppfattning och ställningstagande i enkätundersökningen. En annan aspekt angående vår roll i relation till eleverna är att det finns förväntningar på varandras beteende som kan se olika ut. Likväl som vi har förväntningar på att eleverna ska fylla i enkäterna på ett sätt som i förlängningen bidrar till ett bättre analysmaterial har eleverna förväntningar på oss som t.ex. i form av vilka svar vi kan tyckas vilja ha vilket kan tyda på att de inte vill göra oss besvikna med de svaren de ger oss. Istället kan de svaren de ger oss vara ett uttryck på vad de tror att vi vill höra (Holme & Solvang, 1997, s. 104-106). Detta kan båda vara positivt och negativt för undersökningens resultat. För att titta närmre på faktorer som kan inverka i enkätundersökningen är det viktigt för vår del att vara medvetna om att man utifrån t.ex. tidigare forskning och egna erfarenheter kan vinkla samt välja att ställa vissa utvalda frågor för att få svar på det man söker.

Vid intervjuerna med de fyra poliserna behövde vi inte till skillnad från eleverna informera om propositionen då de var väl pålästa om dess innehåll. Vi presenterade givetvis oss själva, vårt syfte och tillvägagångssätt gällande arbetet. Viktigt att nämna i denna situation är vilka roller man som intervjuare och intervjuade intar. Än en gång finns det förväntningar från bägge parter vilket kan ha en inverkan i den information man som intervjuare eller intervjuad mottar och här är det viktigt att man som intervjuare är medveten om att dessa förväntningar kan uppstå. Andra faktorer så som t.ex. hur man som intervjuare ställer frågor samt kanske utvecklar svar kan påverka de intervjuades åsikter och det är viktigt att försöka förstå och följa upp de fakta som dessa berättar om, detta samspel är en viktig funktion som kan ha inverkan på resultaten. Under intervjun skall man inte medvetet försöka att påtvinga sina egna åsikter och uppfattningar på personerna som blir intervjuade och man bör vara medveten om sina egna icke verbala reaktioner och kroppsspråk. Det är också viktigt att försöka förhålla sig så neutral som möjligt i intervjusituationen samt också vara uppmärksam och öppen för informanternas åsikter och synpunkter. Även miljön där intervjun sker är viktig och

förhållanden som t.ex. hur förberedd man som intervjuare är, pratar, sitter och om man spelar in intervjun kan inverka både positivt och negativt i intervjuklimatet som kan inverka på resultatets utfall. (ibid. s. 104-108)

2.7.2 Kritiskt förhållningssätt

Oavsett vilken metod som används bör man alltid försöka förhålla sig kritisk både till undersökningsspersonerna samt till den information som ges. Då vi har använt oss av två grupper av aktörer ser den inhämtade informationen olika ut och vi anser att det är på sin plats att föra en kritisk diskussion kring intervjuerna med poliserna. Inte bara skall poliserna vara föregångsmän i samhället där de genom lagar och paragrafer skall upprätthålla säkerhet och ordning men det finns även en tanke hos oss att det poliserna säger är korrekt och riktigt. Dessa faktorer anser vi kan bidra till att vårt förhållningssätt samt tycke utmynnar i en glorifierande bild av poliserna som vi är medvetna om inte är objektiv. Vad som också kanske kan färga uppfattningen om polisernas utsagor och den bild av poliskåren vi har är att en av oss aktivt söker till polishögskolan. För att våra egna åsikter inte ska ge sig till uttryck i intervjuerna och senare i analysen av materialet har vi varit noga att ha detta i åtanke under arbetets gång.

2.7.3 Reliabilitet och validitet

Vid forskning är det viktigt att föra en diskussion kring reliabilitet och validitet som i vårt fall är kopplat både till vår kvantitativa och kvalitativa undersökning. Reliabilitet och validitet är två centrala begrepp i anknytning till kvaliteten av så väl insamlingen som i analysen av informationen. För att ge en korrekt beskrivning av begreppet reliabilitet betyder det frånvaro av slupmässiga mätfel. Beroende på metod kan reliabiliteten se annorlunda ut och vid en hög reliabilitet inom den kvantitativa metoden innebär det vid upprepad mätning av konstant objekt att få samma resultat (Svensson, 1996, s.209-210). I fråga om reliabilitet kopplat till den enkätundersökning som eleverna medverkade i kan den diskuteras utifrån ett par olika faktorer. Dessa kan vara huruvida eleverna kan komma att ändra sina svar i enkäten vid ett senare enkätillfälle och om det kan bero på andra yttre eller inre faktorer som t.ex. elevernas sinnesstämning och engagemang. Vidare kan det även finnas en osäkerhet att samma klasser och elever skulle vilja samt ha tillåtelse att ställa upp och genomföra enkäten igen om någon annan skulle vilja undersöka samma område och population (Brinkmann & Kvale, 2009, s. 263).

Inom den kvalitativa metoden frågar man sig istället vid granskning av reliabiliteten om det finns något konstant objekt vilket t.ex. kan vara att arbetsgruppen ej är bestående i sin personalomsättning, interaktionen mellan intervjuaren och de utfrågade kan anses vara personlig vilket i förlängningen kan bidra till både bättre och sämre resultat samt även polisernas sinnesstämning och intresse att medverka i intervjuerna.

Validitet är ett begrepp som står för hur väl man mäter det man avser att mäta samt även vilken giltighet mätinstrumentet har och vilken typ av upplägg undersökningen innefattar. I den kvantitativa metoden och den enkätundersökning som berör eleverna i årskurs åtta kan validitet avse hur pass väl enkäten är utformad vilket i ett senare skede kan bidra till hur väl elevernas svar går att mäta (Svensson, 1996 s. 210). Viktigt att nämna är också att i skrivande stund har lagen ej trätt i kraft vilket också kan innebära ett annat utfall i en framtida undersökning då lagen har vunnit laga kraft.

Som tidigare nämnts finns det vissa problem med intervjuer med personer då forskaren aldrig kan veta om de svaren som de intervjuade personerna anger är sanningsenliga, det vill säga valida. Svensson (1996) menar att validitet i kvalitativ forskning innefattar kontroll av trovärdigheten, övertygelse, att det finns empiriska belegg samt att forskaren har gjort en rimlig tolkning av utsagorna. Svensson (1996) säger: ”Jag tolkar att validiteten skall bedömas i förhållande till kontext, intervjuare/observatör och intervjuad/observerad. Varje situation där intervju eller observation genomförs är unik och validiteten bedöms efter noggrann granskning av den händelse som intervjun/observationen utgör” (ibid. s, 211-212).

2.8 Arbetsfördelning

Då vi är två författare till detta arbete har vi valt att dela upp viss litteratur mellan oss för att vara så effektiva som möjligt samt även av tidsmässiga skäl. De böcker vi har läst själva har vi i sin tur delgett informationen till varandra för att dels vara på det klara om innehållet i böckerna är korrekt uppfattad och relevant till vårt arbete men också för att skrivandeprocessen underlättas. En annan aspekt är också att vi båda blir delaktiga i det material som arbetet ska bestå av. All litteratur och text har vi sökt och skrivit tillsammans.

3. Etiska överväganden

Generellt sett när det gäller de olika metodiska tillvägagångssätten har vi varit noga med att dels anonymiteten ska bevaras för de båda grupperna av aktörerna, dels att det inhämtade materialet i form av klasslistor, svarsblanketter och det inspelade materialet från polisintervjuerna skall förstöras efter användning. Eftersom vi har använt oss av två olika metoder för att få tillgång till två grupper av aktörers åsikter kring propositionen innebär det även att de etiska överväganden skiljer sig en del från varandra, främst då i det praktiska arbetet. När det gäller enkätundersökningen inledde vi processen med att skicka ett informationsbrev till vårdnadshavarna där vi dels presenterade oss själva, vårt syfte med undersökningen dels en kort presentation av propositionen. Detta informationsbrev innehöll även en svarsblankett där vårdnadshavarna fick godkänna om deras barn fick medverka, detta är etiskt viktigt då det handlar om minderåriga barn (Brinkmann & Kvale, 2009, s 87). Vidare när vi åkte runt till de utvalda klasserna informerades vi eleverna om vad propositionen handlade om så att de på bästa sätt kunde fylla i enkäten. Givetvis var enkäterna anonyma samt fylldes i enskilt av eleverna.

4. Teori

Vi har valt att använda oss av Hirschi's kontrollteori (Ring, 2007, s. 102) som teoretisk grund vilken har sin utgångspunkt i vad det är som hindrar människor från att begå brott. Hirschi har en tanke om att sociala band kan liknas med vilken social kontroll i form av integrering i samhället en person har. Hirschi menar att en stark anknytning till samhället människan interagerar i bidrar till att individer ej begår brott och ju starkare anknytning en person har desto mer har individen att förlora på att bryta mot samhällets normer och regler. Detta innebär indirekt att om en persons sociala band till samhället är svaga kan det liknas vid att personen är oberörd och påverkas inte lika mycket av andra människors reaktioner vilket kan underlätta men även öka risken för brott och antisocialt beteende då de sociala banden till samhället försvagas. Hirschi använder sig av fyra brottsreducerande begrepp för att förklara detta:

- 1) Anknytning; nära och tillitsfulla relationer till andra människor
- 2) Åtagande; att frivilligt åta sig och sträva efter att nå mål och framgång i den samhälliga kontexten
- 3) Involvering; att det finns ett tidsmässigt och frivilligt engagemang i aktiviteter

4) Övertygelse; att de är moraliskt viktigt att följa samhällets regler och normer som grundar sig i en inre övertygelse hos människan.

Hirschi menar att de relationer en individ har till kamrater samt föräldrar och som präglas av dysfunktionalitet i form av kyla, dålig kommunikation, dålig tillit samt avsaknad av respekt kan innebära en risk för normbrytande beteende. Vidare nämner Hirschi föräldrarnas roll där det finns indikationer på att dålig insyn i sitt barns liv samt att det förekommer dålig kommunikation dem emellan även kan bidra till att barn begår brott. Även skolan är en arena som Hirschi menar har en brottsförebyggande karaktär där om det finns en svag anknytning till skolan, avsaknad av motivation och målinriktning också kan bidra till ett antisocialt beteende. Om dessa faktorer samspelar med varandra samt även om en person inte anser att det är moraliskt riktigt att följa samhällets regler, blir de sociala banden ännu svagare enligt Hirschi.

Ett antagande som Hirschi utgår ifrån är att invandrare kan ha en svagare anknytning till det svenska samhället än vad svenskfödda personer har. I förlängningen kan detta bidra till att invandrare har mindre att förlora på att bryta mot samhällets normer och därför kan antas ha svagare spärrar för att begå brott vilket enligt Hirschi kan förklaras med att deras sociala band till samhället är svagare än spärrarna personer med svenskt ursprung har. Hirschi gör ingen distinktion mellan olika etniska ursprung i sin teori vilket innebär att oavsett ursprung löper dessa personer större risk att begå normbrytande beteende.

5. Tidigare forskning

Inom området barn med normbrytande beteende finns en stor mängd forskning där det går att finna dels olika aspekter på vad normbrytande beteende är dels olika faktorer som kan ha betydelse och inverkan i barns brottslighet. Då vårt syfte med detta arbete bland annat berör barns förhållningssätt till droger samt droganvändning består detta arbete till stor del av sådan forskning som kan bidra till djupare kunskap och förståelse kring dessa fenomen. Några av studierna innefattar inte endast 15 åringar utan berör ungdomar upp till 18 år då en stor del av den aktuella forskningen riktar sig till barn och ungdomar som en homogen grupp.

I Brå-rapporten 2006:7 redovisas en sammanfattning av elever i årskurs nio vilka fått delta i självdeklarationsundersökningar vars främsta syfte är att undersöka andelen barn som deltagit

och begått brott men som inte redovisas inom kriminalstatistiken. Utifrån självdeklarationerna framkommer det att en av tio av de tillfrågade barnen har begått någon narkotikarelaterad handling där hasch och marijuana är de vanligast förekommande preparaten. Undersökningen påvisar även att det finns en högre andel pojkar som uppger att de provat narkotika än flickor, men skillnaden är marginell (ibid. s. 6-7). Vidare delger rapporten information om socioekonomiska faktorer som kan ha en bidragande roll till ungdomsbrottlighet och det finns exempel från år 2005 där dubbelt så många barn från arbetarhem uppgav att de begått fler brott jämfört med barn som kom från tjänstemannahem (ibid. s. 8). I samklang med Brå-rapporten 2006:7 återfinns i kriminologisk forskning detta antagande, att uppväxtvillkor och levnadsförhållanden är faktorer som har betydelse för barns brottslighet, det vill säga i vilken omfattning brottsligheten sker i samt vilken karaktär den är av (Estrada, 2007, s. 35).

Internationell forskning har påvisat att den miljö där barn tillbringar sin lediga tid kan kopplas samman med barnens livsstil vilket kan vara en ingångsport till ett normbrytande beteende. Faktorer som med vem barnet umgås med på sin lediga tid samt var och när barnet brukar befinna sig kan vara av betydelse i denna fråga. De barn som umgås med brottsliga kamrater och befinner sig på platser som kan anses vara riskfyllda kan man utifrån resultaten anta att de troligare utsätts för risker ifråga när det gäller miljön de befinner sig i samt situationer de kan hamna i vilket kan leda till en ökad risk för egen brottslig verksamhet.

Annan internationell forskning kring föräldrakontroll kopplat till barns droganvändning skriver Shillington, Lehman, Clapp, Hovell, Sipan, Blumberg (2005, s. 9-13) att en högre föräldrakontroll som till exempel insikt i barnets fritidsaktivitet, skola och umgänge kan bidra till en minskad risk av konsumtion av droger och alkohol. I studien nämns även att de föräldrar med eget missbruk har en tendens att se på föräldrakontroll och uppfostran på ett annorlunda sätt till skillnad från de föräldrar som inte har något missbruk. Här visar studien att de barns föräldrar som har eget missbruk kan ha svårigheter att sätta gränser och på ett ordentligt och tydligt sätt visa vad som är rätt och fel gällande droger och alkohol.

Även annan forskning kring droger och barn finner vi i Brå-rapporten 2007:16 att fyra procent av 15 åringar är misstänkta för brott gällande narkotikastrafflagen och vidare forskning påvisar att det oftare är flickor som registreras hos polisen för narkotikabrott i högre utsträckning än pojkar (Estrada, 2007, s. 37).

För att föra en diskussion kring prevention gällande droganvändning skriver Bergmark & Karlsson (Rapport 15, 2006, s. 8) att det finns ett behov att anpassa interventionerna kring droger och droganvändning efter de kunskaper och föreställningar som barn redan har där bland annat skolan kan ses som en aktuell arena för att informera samt förebygga droganvändningen. Författarna menar att det är viktigt att man har som utgångspunkt att börja där målgruppen befinner sig vilket innebär att dels få en uppfattning om vilka kunskaper, föreställningar och uppfattningar målgruppen har dels ge information om droger och droganvändning. Vidare när det gäller samverkan mellan polis och socialtjänsten och deras kontakt med barn som brukar droger efterlyser myndigheterna mer informationsutbyte om enskilda klienter för att skapa ett så fruktbart och givande samarbete som kan mynna ut i att personen blir drogfri. Anledningen till det efterlysta samarbetet är att det finns en gemensam komponent i form av att de möter samma klienter men där det ibland kan uppstå svårigheter då myndigheterna har skilda yrkeskulturer, lagar och organisationsuppbyggnad (Rytterbro, L 2006, s. 33-34).

En diskussion som Estrada (2007, s. 36-37) för är att media många gånger målar upp en bild av att ungdomsbrottslighet främst begås av gärningsmän med utländsk bakgrund, dock påvisar forskningen att de allra flesta ungdomsbrotten begås av ungdomar med "helsvensk" bakgrund. Faktorer som kan bidra till medias bild av ungdomsbrottslighet är att det finns en förväntning kopplad till barns bakgrund där de individerna med utländsk bakgrund växer upp under mer ogynnsamma socioekonomiska förhållanden. Detta innebär ofta att barnens föräldrar saknar eller har en låg utbildning vilket bidrar till en svag arbetsmarknadsanknytning som resulterar i en ogynnsam ekonomi.

Något som är viktigt i detta sammanhang är skolan och vilken roll den skall axla i relation till elever och deras framtida riskbeteende. Tidigare forskning har påvisat att det finns en korrelation mellan skolk och kriminalitet, där de elever som skolkade i högre utsträckning var högkonsumenter av bland annat tobak, alkohol, narkotika samt sömn- och lugnade medel. Vidare hade dessa barn en tendens att oftare bestämma över sitt liv som t.ex. ifråga när de gällde vilken tid på kvällarna de skulle komma hem och vilka kamrater de skulle träffa. Dessa barn umgicks även mindre med sina föräldrar och föräldrakontrollen såg ut att vara sämre. Bergmark & Sundell menar i deras forskning att skolk är en central fråga som bör ses som en markör för en generell asocial karriär (FoU-rapport 2004:1, s. 4).

Andershed & Andershed (2005, s. 114-115) menar att de barn som ej har en positiv inställning till skolan och som har låg motivations- och ambitionsnivå kan ses som riskfaktorer för att utveckla ett normbrytande beteende. Viktigt att nämna i dessa sammanhang är de barn som har någon form av neuropsykologiskt funktionshinder som t.ex. ADHD löper större risk att hamna i ett normbrytande beteende. Då funktionshindret kan yttra sig som t.ex. koncentrationsstörningar, överaktivitet/hyperaktivitet samt sämre impuls kontroll kan alla dessa faktorer kopplas samman med sämre trivsel i skolan samt sämre prestationsnivå (ibid. s. 143).

Skolan som arena har också en inverkan i elevernas sätt att må, prestera samt fungera tillsammans med andra elever och lärare. Forskning visar att skolor som har en dålig organisering som t.ex. bristfälliga resurser, otydliga regler och dåligt samarbete mellan lärare kan bidra till att barn utvecklar normbrytande beteende Andershed & Andershed (2005, s. 115). I förlängningen som vi tidigare nämnt kan detta leda till skolk vilket kan vara en ingångsfaktor till normbrytande beteende om skolan ej uppmärksammar dessa elever (FoU-rapport 2004:1, s. 4). En positiv utveckling som dock bör nämnas är att ungdomsbrottsligheten har minskat över tid (Brå rapport, 2006:7, s. 8).

6. Redovisning av empiri

6.1 Kvantitativ undersökning

Då vi i denna metod har använt oss av en enkätundersökning för att undersöka elevernas synpunkter på propositionen samt droger och droganvändning kommer vår redovisade empiri att presenteras med hjälp av statistikprogrammet SPSS, där vi har möjlighet att utifrån diverse diagram få fram procenttal, korrelationsmönster samt bortfall (Wahlgren, 2009, s.10-50). Nedan följer en sammanfattning och redogörelse av vår inhämtade empiri som presenteras i text, stapeldiagram samt korrelationsdiagram vilka utifrån korstabeller är gjorda för att kunna påvisa samband samt mönster som ej är synliga för det blotta ögat vilka baseras på frågorna i enkäten. I relation till diagrammen har vi valt att skriva en kort kommentar för att förtydliga den fakta som diagrammet innefattar och visar.

6.1.2 Bortfall

Denna enkätstudie består av sex kommunala skolor i Helsingborgs stad där 168 tillfrågades och utav dessa deltog 68 elever vilket konkret innebär ett bortfall på 100 stycken elever.

Bortfallet i undersökningen kan utifrån information från de berörda klassföreståndarna till viss del förklaras i termer av att t.ex. eleverna glömde att ta med sig svarsblanketten fastän att det fanns en upprepad påtryckning från klassföreståndarna. Vidare har det även framkommit från klassföreståndarna att det fanns en stor del elever vars föräldrar var av utländsk härkomst som inte förstod det utskickade informationsbrevet vilket i sin tur har inneburit att eleven inte fick delta i enkätundersökningen.

En annan nämnare som kan ha bidragit till bortfallet var att utskicket av informationsbrevet samt svarsblanketten till föräldrarna tog längre tid än väntat. Detta berodde dels på att Lunds universitet valde att skicka våra utskick med B-post istället för med A-post och dels att det fanns oklarheter från Lunds universitets sida angående deras postgång. Personen vi var i kontakt med var osäker på när och hur ofta postlådan tömdes då det tidigare hade förekommit problem med andra studenters utskick. Detta skapade i sin tur en del funderingar och frågor hos föräldrarna då brevet ankom senare än det sista datum vi satt ut för inlämning av svarsblanketten. För vår del innebar detta vidare emailkontakt med lärarna för att dels förklara situationen men också för att tala om för lärarna att informera eleverna att deras föräldrar fortfarande kunde välja att ge ett godkännande för ifyllande av enkäten.

6.1.3 Redogörelse av enkätfrågorna 1-7

Vi har valt att börja denna sammanställning av empiri med att redogöra för enkätsvaren i kommentarform för att sedan fortsätta redogörelsen i form av stapeldiagram. Om inget annat nämns i resultatet av frågorna är bortfallet 59,5 %.

Fråga 1. Kön

I denna fråga framkommer det att könsfördelning i vår undersökning mellan pojkar och flickor är 32,4 % respektive 67,6 %.

Fråga 2. Etnisk bakgrund

Av de deltagande eleverna som svarade har 54% svensk bakgrund och 46 % har en icke svensk bakgrund. Det totala bortfallet i denna fråga är 62,5 % där 3 % utgör inget ifyllt svar av deltagarna.

Fråga 3. Tycker Du att den nya lagen verkar vara bra för barn och ungdomar?

På denna fråga svarade 82,4 % att denna lagen verkade vara bra för barn och ungdomar och 17,6 % höll ej med på denna fråga.

Fråga 4. Tycker Du att det är rätt eller fel att polisen skall få drogtesta ungdomar under 15 år utan föräldrars medgivande?

På denna fråga svarade 64,7 % att de ställde sig positiva till polisens befogenhet att drogtesta ungdomar under 15 år och 33,8 % var negativa till den kommande ändringen. Bortfallet var totalt 61 % där 1,5 % representerar uteblivet svar från eleverna.

Fråga 5. Hade Du känt Dig kränkt om Du var tvungen att lämna urinprov om polisen misstänkte Dig för droganvändning?

Av de deltagande eleverna svarade 72,1 % att de hade känt sig kränkta om de varit tvungna att lämna urinprov till polisen, 27,9 % hade inte upplevt denna kränkning.

Fråga 6. Tror du att denna åtgärd kommer att förebygga droganvändning bland ungdomar?

Av de deltagande eleverna svarade 58,8 % att de tror att denna åtgärd kommer att verka preventivt i fråga om droganvändning hos ungdomar. Resterande deltagande elever som representerar 41,2 % ansåg inte att denna åtgärd kommer att verka preventivt.

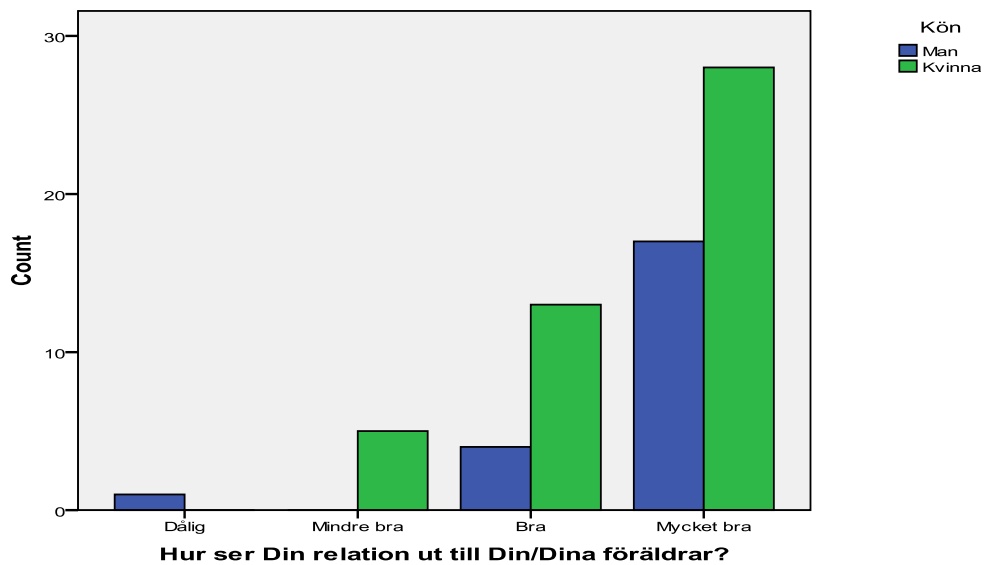
Fråga 7. Har Du testat droger?

Av de deltagande eleverna svarade 11,8 % att de hade testat droger där resterande elever som motsvarar 88,2 % svarade nej.

6.1.4 Redogörelse av enkätfrågorna 8-13

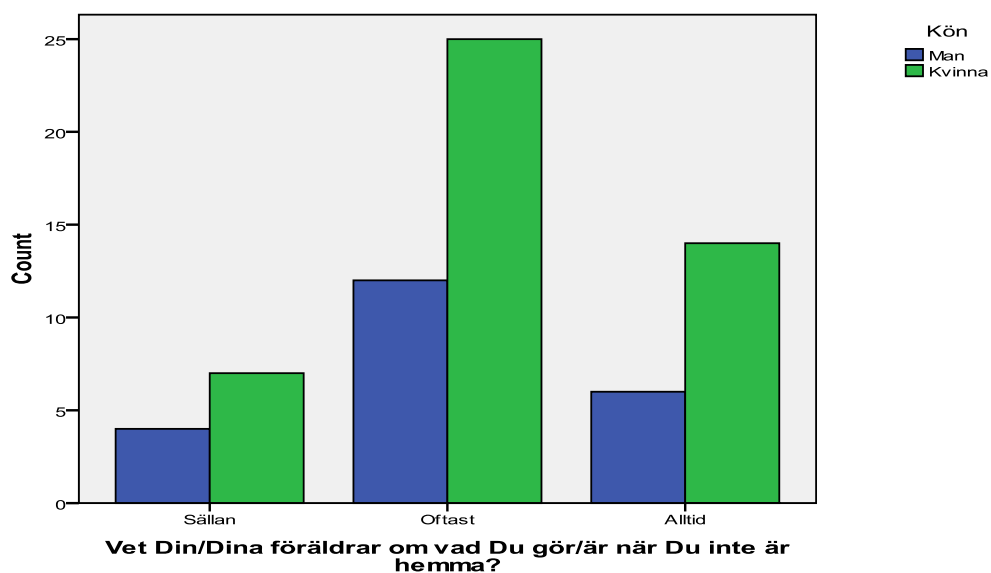
Nedan följer korrelationsdiagram vilka innehåller olika variabler som tillsammans kan påvisa om det finns samband mellan olika utvalda frågor från enkäten.

Diagram 1.

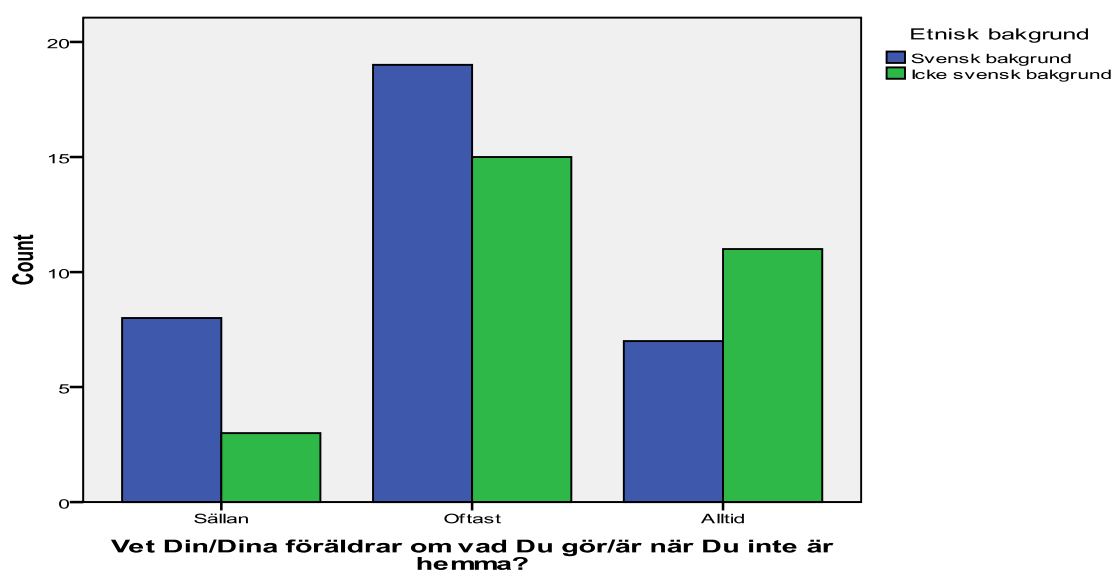
I ovan diagram kan vi utläsa att det endast är en pojke som svarade att han har en dålig relation till sin/sina föräldrar. I variabeln "mindre bra" svarar endast fem flickor på frågan. Vidare angav tre pojkar och 14 flickor att de hade en bra relation med sin/sina föräldrar. I variabeln "mycket bra" finns den största gruppen som både innehåller flickor och pojkar vilket motsvarar 47 stycken.

Diagram 2.

I ovanstående diagram presenteras inte variabeln ”aldrig” då ingen av de deltagande eleverna valde att fylla i detta alternativ. Vidare är det fyra pojkar och sju flickor som har svarat ”sällan”, tolv pojkar samt 25 flickor svarade ”oftast” och sex pojkar samt 14 flickor svarade ”alltid” på frågan om föräldrarna vet vad deras barn gör när de ej är hemma. Vidare i diagrammet ser vi att flickorna har en högre andel föräldrar som vet vad de gör/är när deras barn ej är hemma.

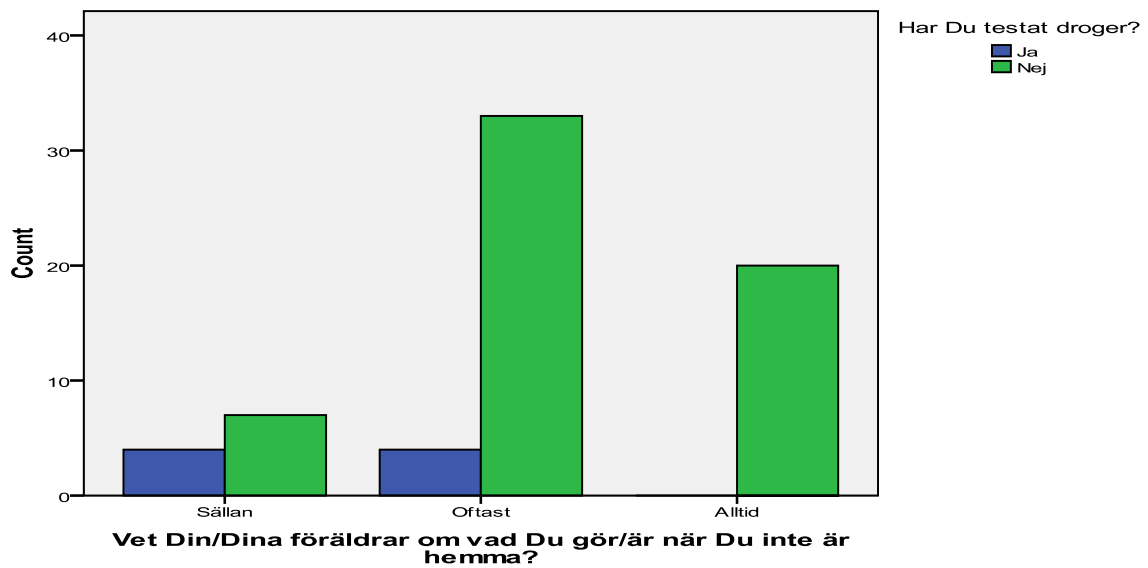
Diagram 3.

Vi har valt att använda oss av dessa två variabler för att kunna se på skillnader i föräldrarkontrollen hos svenska kontra icke svenska barn. I diagrammet går det att tyda att de barn med svensk bakgrund har sämst föräldrakontroll då det är åtta elever som har svarat att föräldrarna sällan vet vad de gör/är när de inte är hemma, till skillnad från de barn med icke svensk bakgrund som på samma svarsalternativ utgör tre elever.

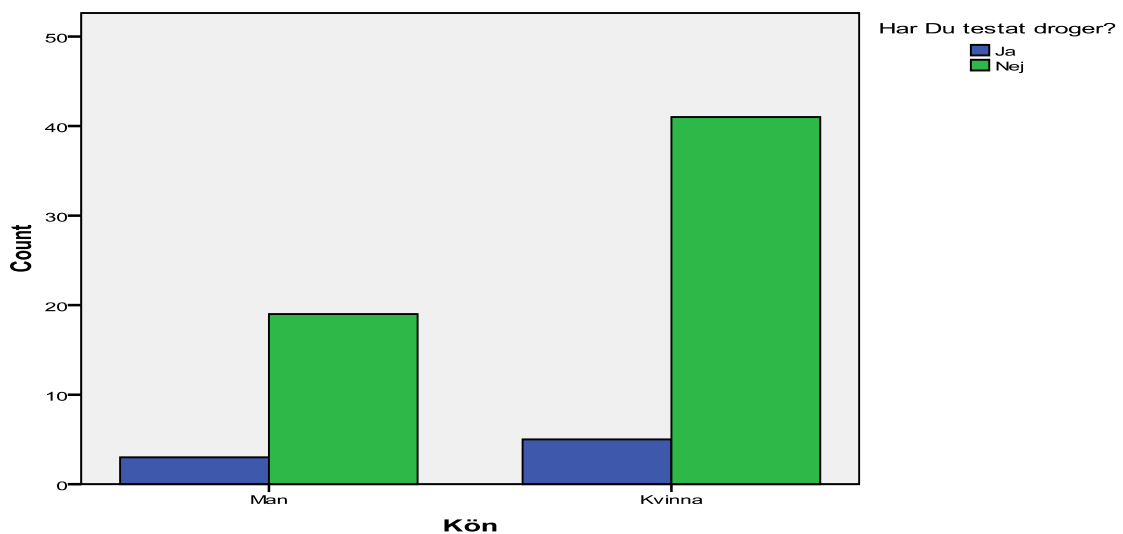
Vidare påvisar diagrammet att de elever med icke svensk bakgrund har större föräldrarkontroll då tolv av de tillfågade eleverna med utländsk bakgrund valde att använda sig av svarsalternativet ”alltid”. I samma svarsalternativ svarar åtta elever med svensk bakgrund, att deras föräldrar vet vad de gör/är när de ej är hemma. Det totala bortfallet i variabeln ”etnisk bakgrund är 62,5% där 3% utgör de elever som inte svarade på frågan samt bortfallet i variabeln ”vet Din/Dina föräldrar om vad Du gör/är när Du inte är hemma” är 59,5%.

Diagram 4.

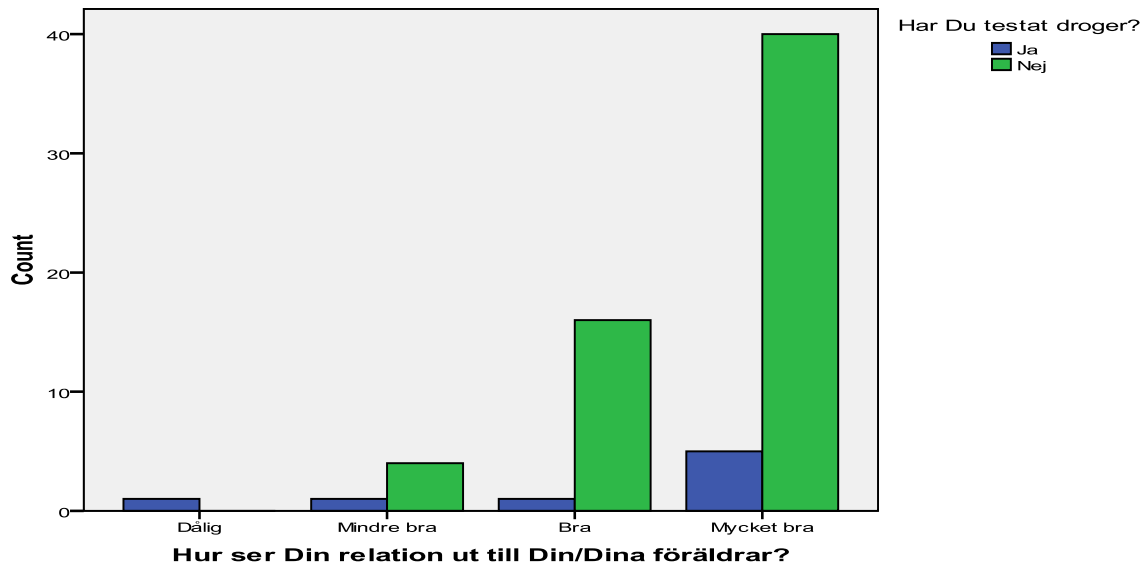
I detta diagram går det att tyda att de elever som har testat droger kan ha en sämre föräldrakontroll då fyra elever har svarat att deras föräldrar sällan vet vad de gör eller är. Vidare visar diagrammet att 20 elever anser att deras föräldrar alltid vet vad de gör/är, vidare i samma kategori är det ingen av eleverna som har testat droger. Viktigt att nämna är att ingen av eleverna valde att svara på de fjärde svarsalternativet "Aldrig" vilket förklarar att det inte finns med i diagrammet.

Diagram 5.

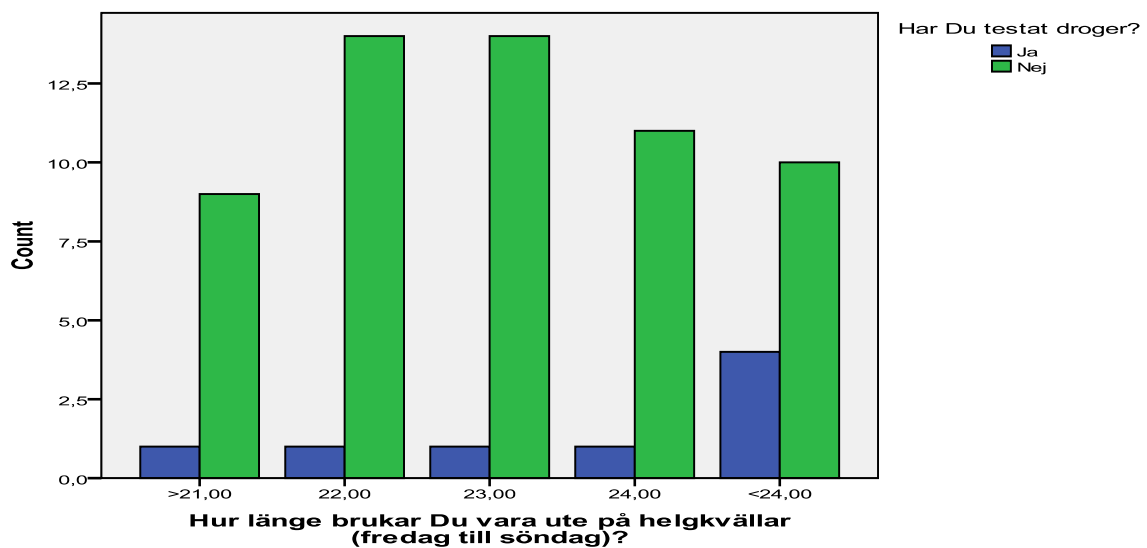
Diagrammet ovan innehåller variablerna "Kön" samt "Har Du testat droger". I detta diagram finns en indikation på att flertalet flickor har testat droger jämförelsevis med pojkarna.

Diagram 6.

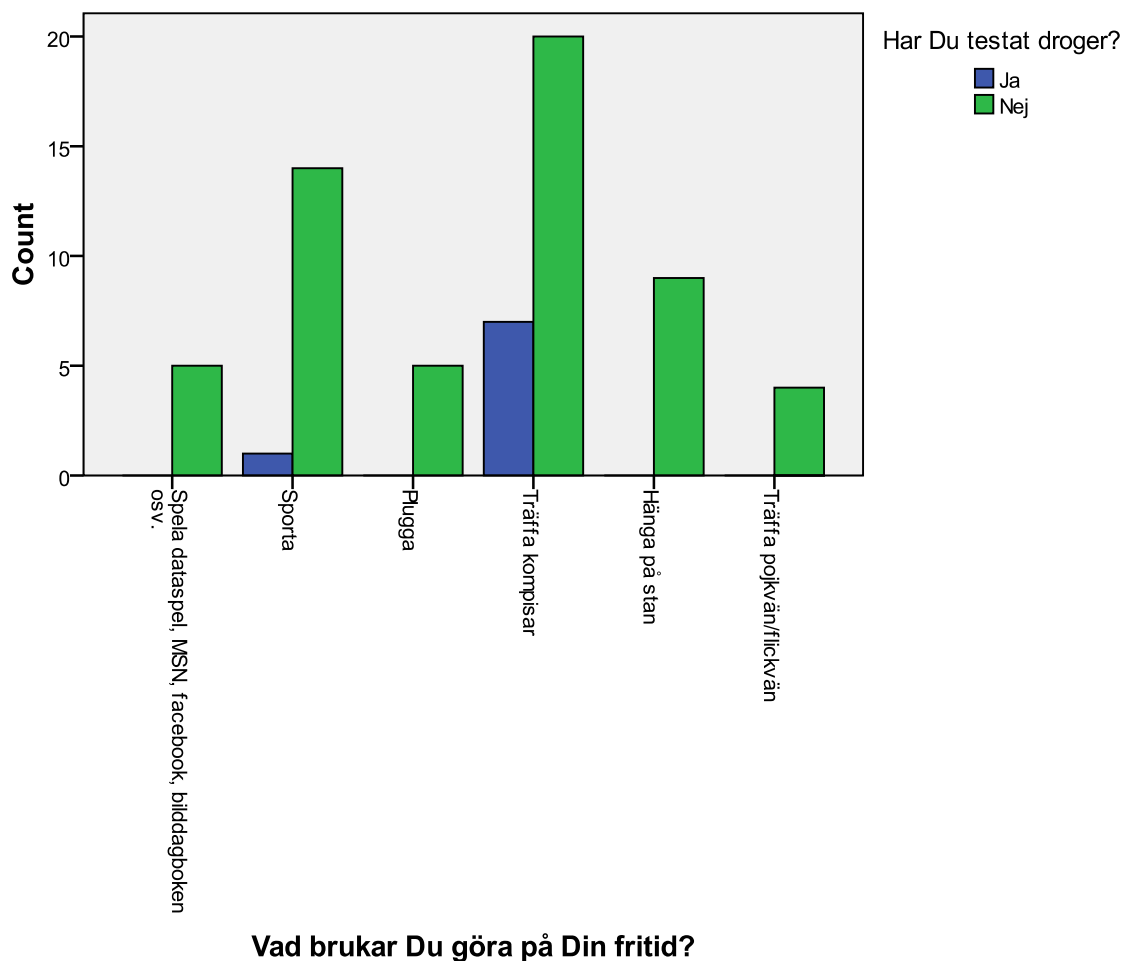
I diagrammet används variablerna "Har Du testat droger" samt "Hur ser Din relation ut till Din/Dina föräldrar". I diagrammet ovan påvisar svarsalternativet "Mycket bra" att dels har flest av de tillfågade eleverna testat droger dels även är deras relation till deras föräldrar mycket bra.

Diagram 7.

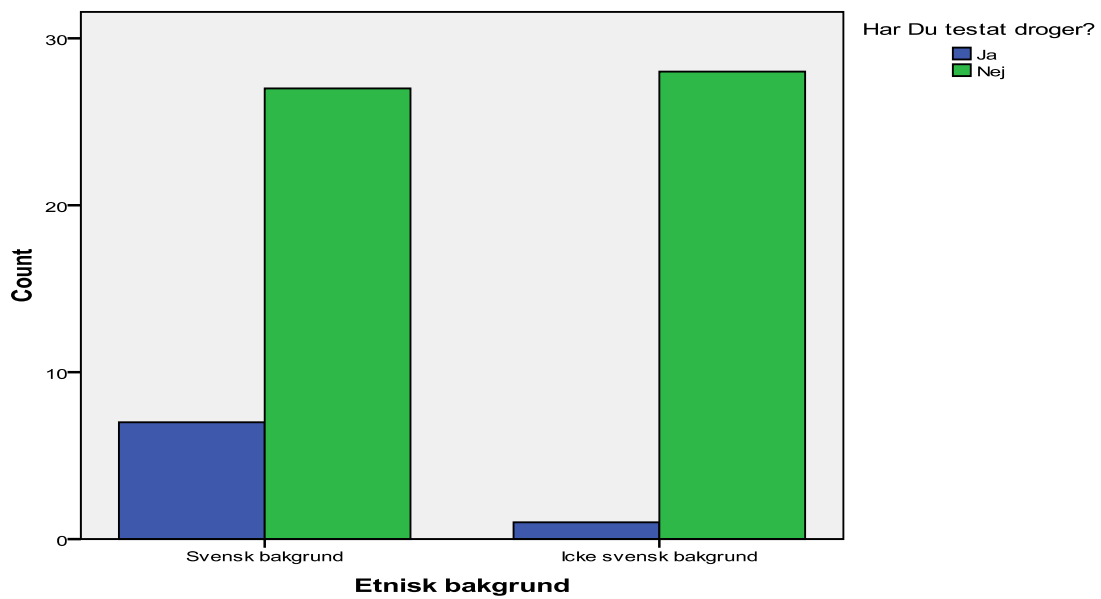
I diagrammet ovan används variablerna "Har Du testat droger" samt "Hur länge brukar Du vara ute på helgkvällar (fredag till söndag)". I diagrammet kan man se att de elever som är ute senare än klockan 24.00 har testat droger i större utsträckning än de andra eleverna som också har testat droger. Bortfallet i detta diagram är i variabeln "Hur länge brukar Du vara ute på helgkvällar (fredag till söndag)" är totalt 60,7 % där 1,2 % motsvarar "inget svar" samt 59,5 % i variabeln "Har Du testat droger".

Diagram 8.

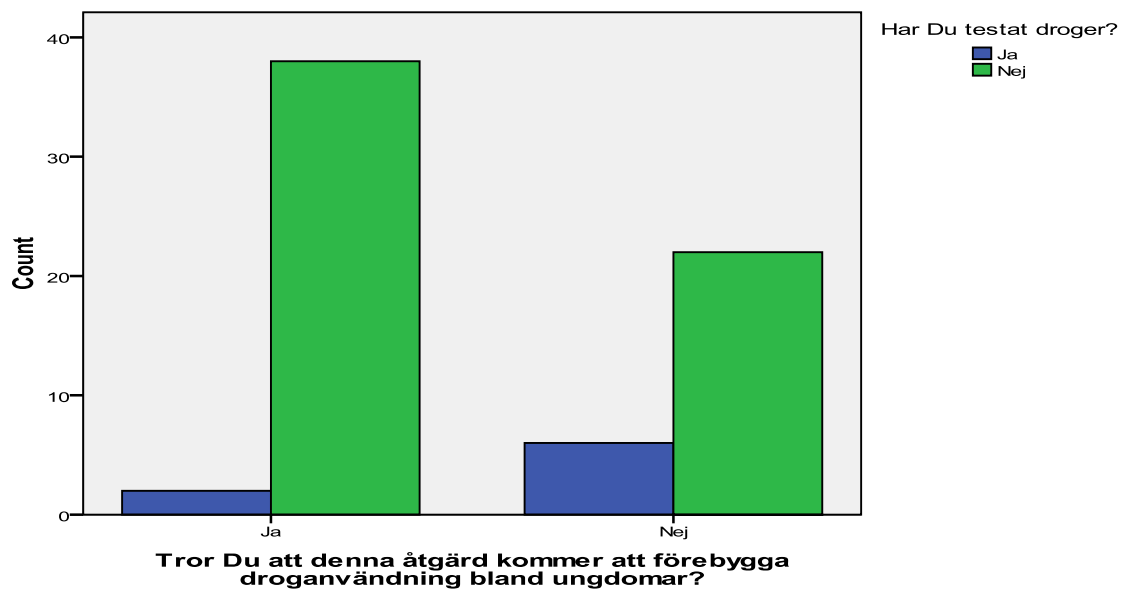
I diagrammet ovan används variablerna "Har Du testat droger" samt "Vad brukar Du göra på Din fritid". I detta diagram återkommer de elever som har testat droger i två svarsalternativ, de som träffar sina kompisar på fritiden samt även de som sportar. Den största andelen av eleverna som svarade spenderar sin fritid med att träffa sina kompisar. Bortfallet i variabeln "Vad brukar Du göra på din fritid" är bortfallet totalt 61,3 % där 1,8 % motsvarar "inget ifyllt svar".

Diagram 9.

I ovanstående diagram används variablerna "Etnisk bakgrund" samt "Har Du testat droger". I detta diagram går det att finna att sju elever med svensk bakgrund och en elev med utländsk bakgrund har testat droger. Bortfallet är sammantaget i kategorin etnisk bakgrund 62,5 % där 3 % representerar "ej ifyllt svar".

Diagram 10.

I diagrammet ovan används variablerna ”Har Du testat droger” samt ”Tror Du denna åtgärd kommer att förbygga droganvändning bland ungdomar”. Som diagrammet visar finns det en indikation på att de som har testat droger ställer sig mer negativa till den föreslagna åtgärden som ska förebygga droganvändning bland unga. Den största andelen personer som inte har testat droger ställer sig i denna fråga mer positiv till den ovannämnda åtgärden.

Fråga 13.

Som avslutningsfråga i enkäten hade vi en öppen fråga där eleverna fick svara på om de hade något förslag på hur man kan förebygga droganvändning bland ungdomar. Återkommande synpunkter bland de eleverna som valde att svara på denna fråga var t.ex. att det ligger ett ansvar på föräldrarna gentemot sina barn vad gäller vilka tider de får vara ute, alkohol- och narkotikakonsumtion samt umgängeskrets. Det fanns även en viss uppfattning om att det skulle vara strängare straff att sälja droger till barn samt att polisen skulle vara mer synlig i samhället.

6.2 Kvalitativ undersökning

6.2.1 Sammanställning av empiri – Intervjuer

1. Hur ser Ni på den nya propositionen?

Sammantaget av de fyra polisernas utsagor om propositionen var likartade och positiva och poliserna såg att det föreligger ett behov att utveckla lagen. Två av poliserna utvecklade sina svar och menade att det är viktigt att komma in tidigt i ungas brottskarriär för att förebygga missbruk. Polisernas arbetsmöjligheter är idag få då de inte kan ingripa när det gäller barn som brukar droger eftersom det åligger skolan att uppmärksamma detta samt i förlängningen faller det på socialtjänsten att i första hand utreda dessa fall. Vidare menade en av poliserna att det finns möjlighet att kunna ingripa när det gäller barn och alkohol men att detta ingripande saknas vid misstänkt narkotikaanvändning. Samtliga poliser menade att propositionen kan bidra till bättre samarbete, främst då med socialtjänsten men även med andra myndigheter. En av poliserna förtydligade att det inte handlar om att sätta dit unga utan att lyfta upp problemet att barn brukar droger till ytan.

2. Vad innebär det för er arbetsmässigt när den nya propositionen träder i kraft?

Samtliga poliser ansåg att den nya propositionen kan bidra till ett tidigare ingripande i en ungdoms brottsliga karriär där narkotikaanvändning ingår. Med den nya propositionen kommer möjligheter att kunna informera om riskerna med droger samt få en uppfattning om hur utbredd droganvändningen är bland unga. Rent arbetsmässigt kommer det att ta ett tag innan polisen kommer in i rutiner samt att hitta strategier i sitt arbete.

4. Tror ni att lagändringen (där ni får lov att drogtesta barn under 15 år utan deras vårdnadshavares godkännande) kan verka preventivt för ett framtida/fortsatt drogmissbruk hos unga?

En av poliserna sa att drogtestning kan ha en avskräckande effekt vilket kan innebära att propositionen kan ha en preventiv verkan. Vidare menade en annan polis att med de nya befogenheterna i form att kunna drogtesta unga kan familjen direkt få vetskap om dennes droganvändning vilket i sig skapar en vaksamhet hos familjemedlemmar och kan verka som en förhindrande åtgärd för ett fortsatt narkotikamissbruk. En annan aspekt som föregående polis nämner är att än en gång kunna informera på olika arenor så som fritidsgårdar och skolor vilket i förlängningen kan skapa debatt i samhället och synliggör drogproblematiken hos unga. En av poliserna nämner att med de kommande lagändringarna kommer polisen lättare kunna drogtesta barn vilket kan bidra till bättre statistik kring frågan. I förläningen kan detta komma att fungera som underlag till hur mycket resurser polisen har att bistå med vilket är en viktig del i det förebyggande arbetet mot droganvändning bland unga.

11. Tror ni att det kommer att bli några skillnader i ert sätt att arbeta efter lagändringen?

När det gäller narkotika och misstanke om narkotikabrott menade en av poliserna att det kan komma att innebära att de kan vara mer offensiva och agera direkt mot de unga som många gånger befinner sig i gränlandet 12, 13 och 14 år. Vidare menade alla poliserna att den nya lagändringen kanske kan bidra till ett ännu bättre samarbete med socialtjänsten och andra myndigheter, ju fler verktyg polisen har desto större är chansen att man kan utveckla verksamheten samt hjälpa ungdomarna bättre.

6.2.2 Övrig information från polisernas utsagor

I flera av frågorna framkommer det att den socioekonomiska situationen som barn lever i kan vara en bidragande faktor till barns normbrytande beteende. I Helsingborg menar poliserna att

i de områden som är mest socioekonomiskt utsatta är barns normbrytande mer påtagligt. De ser även kopplingar mellan dessa utsatta områden och drogproblematiken i skolor som ligger i närliggande områden. Denna sociala utsatta situation tycks även vara av betydelse för vilka levnadsvillkor barnet lever i vilket kan generera i olika förutsättningar för den enskilde individen. Detta kan te sig bland annat i individens medvetenhet om sig själv och sin problematik vilket kan vara avgörande när det gäller att förändra sitt normbrytande beteende.

När det gäller synen på normbrytande beteende bland ungdomar menar en av poliserna att media har en benägenhet att måla upp en bild av att det är invandrarna som är den största målgruppen som använder droger. Detta påstående vill polisen gärna avvisa då det inte finns någon skillnad mellan de personer med annan religion eller utländsk härkomst och svenskar; ”svenskar röker lika mycket hasch som invandrare”. Vidare menade polisen att till stor del handlar missbruksproblematiken bland unga om vilken hjälp och stöd de kan få från familjen kopplat till vilka sociala förhållanden den lever under. En annan faktor som kan spela roll är vad de unga gör på sin fritid samt vilken umgängeskrets de rör sig i.

7. Analys

I detta kapitel kommer vi att analysera båda resultatdelarna vilket innefattar dels elevernas svar från vissa utvalda frågor från enkäten dels även en del av polisernas utsagor vid intervjuerna. Analysen kommer att bearbetas utifrån tidigare forskning, teori samt allt det inhämtade materialet. För att göra det lättöverskådligt kommer resultaten analyseras utifrån vardera metod vilket innebär att frågeställningarna gällande enkäten och polisintervjuerna kommer analyseras och besvaras under tillhörande metod.

7.1 Analys av kvantitativ undersökning

Som vi skrev i ett inledande skede är ungdomsbrottsligheten inte generaliserbar då den tycks ha sin grund utifrån skilda faktorer. Ring (2007, s. 35) utgår bland annat från internationell forskning som visar att barns uppväxtvillkor, levnadsförhållanden samt miljön barnet befinner sig i när de ej är hemma kan vara riskfaktorer och gagna för ett asocialt- och normbrytande beteende. Denna forskning kopplat till vår undersökning kan man i diagram 4, 7 samt 8 urskilja, där det i diagram 4 kan utläsas att de barn som uppgett att deras föräldrar alltid vet var de befinner sig när det ej är hemma har inte heller svarat att de någon gång har testat droger. Som Hirschi (Ring, 2007, s. 102) menar kan en låg grad av insyn hos föräldrarna i

barnets aktiviteter leda till minskad social kontroll vilket i förlängningen kan innebära en ökad risk för brottslighet bland barn. I diagram 6 går det att avläsa att de barn som angivit att de hade en mycket bra relation till sina föräldrar också hade testat droger i större utsträckning än de andra eleverna i undersökningen. Intressant i denna kontext är ett av Hirschis brottsreducerande band där han menar att nära och varma relationer till andra kan verka brottsförebyggande då de kan antas ha en stark anknytning till samhället och dess medmänniskor. Utifrån de angivna svaren är det inte svårt att se att detta antagande inte stämmer överens med vårt inhämtade material.

En av undersökningens frågeställningar var ”Kan man utskilja något samband i enkätresultatets utfall i fråga när det gäller attityder, umgänge samt fritid i relation till droger och droganvändning bland eleverna i åttonde klass?”. I diagram 8 går det att se resultat på att de barn som tillbringar sin fritid med att träffa sina kompisar samt sporta uppger att de har testat droger. Dessa elever är till antalet få men blir kanske mer synliga då dessa elever inte förekommer i de andra svarsalternativen. I Hirschis teori (ibid.) är två av de brottsreducerande banden ”anknytning” och ”involvering” vilket innebär att om en person har nära och tillitsfulla relationer till andra människor eller är engagerad i någon form av fritidsaktivitet skulle detta verka brottsfrämjande. Med vår undersökning som utgångspunkt kan detta tyda på att de eleverna med goda relationer till t.ex. vänner eller som utövar en prosocial aktivitet ändå kan ha ett antisocialt- och normbrytande beteende.

Hirschi (ibid.) menar även att en bristande föräldrartillsyn också kan ha en inverkan till en möjlig brottskarriär och för att applicera denna tankegång kan man i diagram 7 se tendenser att de barn som var ute senare än klockan 24.00 på helgerna hade nyttjat droger i större utsträckning än de andra barnen som ej är ute lika länge.

I Brå rapporten 2007:16 återfinns siffror som visar att 4 % av 15 åringar var misstänka för brott gällande narkotikastrafflagen och för att dra paralleller till vår undersökning framkommer det att 11,8 % av de tillfrågade eleverna har testat droger vilket man kan se i fråga 7. Estrada (2007, s. 37) skriver att det oftare är flickor som registreras för narkotika relaterade brott hos polisen än pojkar, vilket vi också kan påvisa med vår undersökning i diagram 5 där det finns en högre andel flickor som svarade att de har testat droger.

En annan diskussion som Estrada (2007, s. 36-37) för är att media har en förmåga att måla ut individer med utländsk härkomst som den grupp som begår flest ungdomsbrott när det i själva verket är individer med svensk härkomst som ägnar sig åt normbrytande beteende i större utsträckning. Även Hirschi (Ring, 2007, s.102) för en diskussion om att individer med utländsk härkomst begår brott i större utsträckning än individer med svensk härkomst då han menar att de kan antas ha en svagare anknytning till det svenska samhället. Detta kan indirekt innebära att dessa individer har mindre att förlora på att begå brottsliga handlingar och har därför svagare spärrar mot normbrytande beteende. För att knyta detta resonemang till en av våra frågeställningar ”Går det att finna några skillnader i svenska respektive utländska elevers föräldrakontroll samt inställning till droger utifrån enkätsvaren?” kan man i diagram 9 se att de är fler elever med svensk bakgrund som har testat droger än elever med utländsk härkomst. Andelen svenska elever som svarade på denna fråga var 20,2 % och de eleverna med utländsk bakgrund representerade 17,3 %. Utav eleverna med svensk bakgrund hade 4,2 % testat droger och bland de utländska eleverna hade 0,6 % testat droger. Vidare i diagram 3 går det att finna att de elever med utländsk härkomst har en bättre föräldrakontroll då deras föräldrar i större utsträckning vet vad deras barn gör och är när det inte är hemma jämfört med svenska föräldrar.

För att vidare presentera en av våra frågeställningar kopplat till undersökningens resultat lyder följande frågeställning ”Tycker eleverna i åttonde klass att den nya propositionen samt polisens kommande befogenheter kring drogtestning är bra?”. I fråga 3 kan man se att 82,4 % av eleverna tycker att propositionen verkar vara bra och 17,6 % hade en negativ inställning till samma fråga. Vidare i fråga 4 anser 64,7 % av de tillfrågade eleverna att de tycker att det är rätt att polisen skall få drogtesta barn under 15 år utan föräldrarnas medgivande där 33,8 % ställer sig negativa till detta. När det gäller de tillfrågade elevernas droganvändning kopplat till om de tror att ovannämnd åtgärd är bra kan man i diagram 10 finna att det är tre gånger så många elever som inte tycker att polisens befogenheter att drogtesta barn är bra och som har testat droger.

Överlag när de gäller de elever som har testat droger någon gång kan man med Hirschis teori (ibid.) tyda det som att det inte finns en *övertygelse* att det är moraliskt viktigt att följa samhällets regler och normer och med denna handling begår de ett brott. Vidare kan deras normbrytande beteende även bero på dålig *anknytning* till andra människor samt samhället där de sociala banden kan anses vara svaga. Andra faktorer som Hirschi även utgår ifrån och som

kan bidra till att barn begår brott är hans begrepp *åtagande* som innebär att barnet är inte har långsiktiga mål att sträva efter samt även begreppet *involvering* som innebär ett frivilligt engagemang i en fritidsaktivitet. Dessa fyra begrepp menar Hirschi bidrar till en stark anknytning till samhället vilket i kan liknas vid en hög social kontroll i form av en god intergering i samhället.

7.2 Analys av kvalitativ undersökning

När det gäller intervjuerna med de fyra poliserna kan man överlag påstå att de är ganska överens i sina angivna svar på intervjufrågor men det finns dock individuella skillnader i vissa av svaren de gav till oss. När det gäller polisernas åsikter om den nya propositionen samt vad det kommer att innebära för dem rent praktiskt i deras arbete kan man i stora drag sammanfatta deras utsagor som att det finns ett stort behov av de kommande lagändringarna i form av att de kan ingripa i ett tidigare skede i barns förmodande brottskarriär och huvudsyftet är främst att förebygga missbruk i ett tidigt stadium. I nuläget finns det en uppfattning om att samarbetet mellan polis, skola samt socialtjänst är trögt då de har olika arbetskulturer, lagar samt riktlinjer men ändå träffar de samma klientel enligt poliserna. Poliserna anger att förhoppningsvis kommer detta samarbete bli bättre och smidigare när den nya lagen vinner laga kraft då de nya lydelserna innebär befogenhet att själva kunna utföra arbetet utan andra instansers inblandning samt även kan det innebära att polisen får fler verktyg att arbeta med vilket i förlängningen bidrar till bättre hjälp för de unga. Bergmark & Karlsson (2005, s. 8) skriver just om hur viktigt detta samarbete är och menar även när det gäller interventioner kring droger och droganvändning att det är viktigt att informera dels på de platser där ungdomarna befinner sig dels utifrån deras förkunskaper kring droger. Poliserna bekräftar detta uttalande och menar även att det är viktigt att inte föra någon skräckpropaganda angående droger och droganvändning riktad mot barnen då en del av barnen har testat droger och vet om att det finns positiva effekter initialt men därefter kommer de negativa effekterna. Detta kan bidra till att barnen tappar förtroende gentemot myndigheter överlag och då går man miste om det förebyggande arbetet (ibid.).

Vidare pratar poliserna om de sociala förhållanden som barn lever i vilka kan bidra till olika förutsättningar hos individen. Dessa förutsättningar kan kopplas samman med dennes familj vilken social status föräldrarna har samt även under vilka levnadsförhållande familjen lever under. Andra faktorer som kan spela roll är vilket stöd och hjälp individen kan få från

familjen och poliserna menar på att det många gånger är de sämre socioekonomiska områdena som är mer utsatta och där man tydligare kan se missbruksproblem. Dessa påståenden står i samklang med Hirschi teori (Ring, 2007, s.102) om de sociala banden till samhället och sina nära där man bland annat kan nämna anknytningen som i dessa fall kan vara av sämre karaktär och kan bidra till att banden till samhället försvagas vilket kan innebära en risk för ett normbrytande beteende. Denna anknytning som Hirschi pratar om tycks dock inte stämma överens med vår undersökning där man i diagram 4 kan finna att de elever som uppgett att de har en bra relation till sin/sina föräldrar även har testat droger.

Vid intervjuerna med poliserna nämns åter igen betydelsen av en meningsfull fritid samt även vilken umgängeskrets barnet befinner sig i där poliserna kan urskilja negativa tendenser och mönster hos ett barn där det varken finns "god" umgängeskrets och en meningsfull fritid. Polisernas åsikter och förkunskaper kring detta kan även kopplas till Hirschi teori (ibid.) där han menar på att en dålig insikt i vad barn gör och är kan tyda på att föräldrakontrollen inte är så hög samt att det kan finnas brister i föräldratillsynen. Dessa tendenser är även synbara i vår undersökning där det i diagram 9 framkommer att de barnen med lägre föräldrakontroll har testat droger i större utsträckning.

En av våra andra frågeställningar som vi vill ha svar på är följande "Tror poliserna att den nya lagändringen kan verka preventivt mot droganvändning bland barn och i så fall hur?". En av poliserna menar att drogtestning i sig kan vara avskräckande för fortsatt missbruk och kan i förlängningen verka preventivt. Vidare framkommer det också att med denna befogenhet kan polisen få tillgång till en större säkerställd statistik som kan ge indikationer på hur utbredd droganvändning egentligen är hos barn. Dessa siffror kan komma att bidra till att polisen får större resurser för att arbeta mot droganvändning bland barn samt kunna vidareutveckla organisationen i denna fråga.

Avslutningsvis nämner poliserna den bild som media målar upp och som överlag finns i samhället kring invandrare kopplat till brottslighet och som även pekats ut av som den grupp som använder droger i största utsträckning. Detta påstående dementerar poliserna och menar att denna bild är felaktig då droger och droganvändning brukas lika mycket av de individerna med svensk bakgrund. För att nämna Hirschi teori (Ring, 2007, s. 102-103) om de sociala banden till samhället tycks de individer med utländsk bakgrund ha en svagare anknytning till det svenska samhället än personer som är har svenskt ursprung. Hirschi menar att invandrarna

har mindre att förlora på att begå brott och därför är deras spärrar mot normbrytande beteende svagare. I vår underökning kan man dock se att de eleverna med utländsk bakgrund har testat droger i betydligt mindre utsträckning än eleverna med svensk bakgrund.

8. Presentation av hypotesprövning

I detta avsnitt kommer vi att presentera de hypoteser vi inledningsvis introducerade för att se om dessa går att behålla eller förkasta. Oavsett om vi väljer att förkasta eller behålla en hypotes kan detta tyda på att man som medmänniska har vissa förutfattade meningar om en del personer eller fenomen som i detta fall är barn och droger i olika sammanhang. Givetvis är det positivt om dessa antaganden inte skulle stämma då detta för vår del kan tyda på okunskap samt fördomar. Vi är väl medvetna om att resultaten av hypotesprövningarna inte är generella sanningar och bör ses som en möjlig synvinkel på perspektivet.

Hypotesprövning ett ”Andelen pojkar som har testat droger är något högre än flickor dock tror vi inte att skillnaden är markant” kan vi med tidigare forskning samt med vår egen undersökning förkasta denna hypotes. Estrada (2007, s. 37) har i sin forskning kommit fram till att flickor registreras oftare för narkotikabrott i högre utsträckning till skillnad från pojkar. Vidare kan vi i vår undersökning även se dessa tendenser där man i diagram 5 kan urskilja en marginell skillnad mellan flickor och pojkar som testat droger. Dock påvisar Brå-rapporten 2006:7 där svar från pojkar och flickor utifrån en självdeklaration visar att det är en högre andel pojkar som uppger att de har testat droger till skillnad från flickor. Då våra resultat utifrån undersökningen kan tyckas stämma överens med tidigare forskning förkastar vi denna hypotes då flickor uppger att de har testat droger mer än pojkar.

Hypotesprövning två ”Elever som ställer sig negativa till att polisen kommer att få drogtesta barn har testat droger i större utsträckning än elever med positiv inställning till denna åtgärd”. Utifrån vår undersökning kan man i diagram 18 se att vi kan behålla denna hypotes då diagrammet visar att de mer än dubbelt så många elever som testat droger som ställde sig negativa till ovannämnd åtgärd.

Hypotesprövning tre ”Elever som har sämre föräldrakontroll och som är ute senare än klockan 24.00 på helgkvällar har i större utsträckning testat droger”. När det gäller den dåliga föräldrakontrollen kan man i diagram 2 avläsa att de eleverna som uppger att de har testat

droger svarade att deras föräldrar ”sällan” eller ”oftast” visste var de befann sig och vad de gjorde. Bland de elever som svarade att deras föräldrar ”alltid” visste var de befann sig uppgav ingen att de hade testat droger. Slutsatser man kan dra av ovannämnda redogörelse är att vi kan bibehålla vår hypotes.

Hypotesprövning fyra ”Elever som är engagerade i en fritidsaktivitet och har större föräldrakontroll tror vi i förlängningen leder till mindre kontakt med droger”. När det gäller denna hypotesprövning kan vi både behålla och förkasta hypotesen då det i diagram 8 i vår undersökning går att tyda att de barn som har testat droger återfinns i två av kategorierna. Den största andelen barn som har testat droger svarade att de på sin fritid ”träffade sina kompisar” samt sportade. Just när det gäller kategorin ”sporta” blir detta motsägelsefullt då bland annat Hirschi (Ring, 2007, s.102) menar att en meningsfull fritidsaktivitet skall verka brottsreducerande. Detta ger indikationer på att de även finns barn med prosociala aktiviteter som har ett antisocial- och normbrytande beteende.

9. Slutdiskussion

I detta examensarbete har vi utifrån en enkätundersökning riktat oss till elever i åttonde klass i Helsingborgs stad och försökt få en uppfattning om hur de deltagande eleverna ställer sig till den kommande lagändringen som ger polisen befogenhet att drogtesta barn under 15 år utan föräldrars medgivande. I denna enkätundersökning ställde vi även frågor som skulle kunna visa elevernas attityder och moraliska uppfattningar kring droger och droganvändning. En annan anledning till enkätens upplägg var även att se om utfallet i elevernas svar skulle kunna skildra mönster som i förlängningen kunde användas till olika sambandsförklaringar kring fenomenet droger. För att få en uppfattning om den myndighet som skall utföra de ovannämnda drogtesterna ville vi ha polisens synpunkter kring den kommande lagändringen samt deras upplevelser och kunskap i det dagliga polisiära arbetet kring barn och droger. Polisintervjuerna var av semistrukturerad karaktär vilket gav de tillfrågade poliserna stort utrymme att individuellt berätta utifrån sina egna erfarenheter. Utifrån de två valda metoderna som riktade sig till två olika grupper av aktörer har vi utifrån vårt syfte fått den information och fakta vi hoppades på att vi skulle få inledningsvis fastän att det i den kvantitativa metoden yttrade sig i ett bortfall på 100 stycken elever av de 168 tilltänkta eleverna.

Med all den kunskap och fakta vi har inhämtat från fältet samt den forskning och litteratur vi har tagit del av kan vi i detta slutskede av arbetet se att det finns många likheter och samband

med just barn och droger kopplat till föräldrarkontroll. Vi kan även se andra faktorer som kan inverka och påverka varför vissa barn hamnar i ett normbrytande beteende där polisen poängterade att det finns socioekonomiska områden i Helsingborg där droger är mer synliga. Vi kan även finna ett liknande resonemang i Brå-rapporten (2006:7, s. 8) där det utifrån en självdeklarationsundersökning går att se att de unga som har medverkat i undersökningen är det dubbelt så många av barnen från arbetarhem som uppgett att de har begått någon form av brott till skillnad från de barn som kommer från tjänstemannahem. Polisen menar också att det finns ett liknande fenomen i Helsingborg där de föräldrar som har lägre status i samhället många gånger har deras barn en tendens till att begå brott. Denna information kan ge vissa indikationer på att det finns ett samband mellan barns uppväxtförhållanden i relation till ungdomsbrottslighet där även droganvändning innefattas. Anledningen till ett normbrytande beteende kan bero på olika faktorer så som t.ex. familjens struktur och levnadsförhållanden samt även vilket geografiskt område familjen bor i. Estrada (2007, s.35) har en liknande tanke där han menar att ett barns uppväxtvillkor och levnadsförhållanden är faktorer som är av relevans för barns brottslighet samt även i vilken omfattning och struktur brottet är av.

När det gäller den kommande lagändringen där polisen har befogenhet att drogtesta samt utföra kroppsbesiktning på barn anser vi att det är viktigt att föra en diskussion kring propositionens eventuella effekter kontra barnets integritet. Överlag anser vi det positivt att den nuvarande LUL-lagen ses över då den i vissa fall kan anses vara godtycklig och kan behövas skärpas till. Med detta menar vi att det finns tendenser i lagen som kan uppfattas som att de barn under 15 år som begår brott förbises i den meningen att de inte får någon påföljd från lagens sida. Förundersökningar i dessa fall tycks även inledas i mindre utsträckning än i de fall där de misstänkta brottslingarna är över 15 år vilket kan sända ut fel signaler till samhället både för barn och unga som kan få en uppfattning om att man kan begå brott utan repressalier.

I fråga om polisens befogenheter att drogtesta barn samt utföra kroppsbesiktning är vi överens om att vid drogtestning av barn bör det ske varsamt samt stå i relation till den situation det misstänkta barnet befinner sig i. Denna åtgärd skall alltså inte förekomma slentrianmässigt och på allt för lösa grunder utan endast i situationer där polisen misstänker att ett barn är drogpåverkat. Vi anser att den eventuella kränkningen ett barn upplever vid drogtestning står i relation till ett pågående och/eller fortsatt missbruk där nyttan är större än de möjliga negativa konsekvenserna av ett framtida missbruk. När det gäller kroppsbesiktning av barn ställer vi

oss helt negativa till denna åtgärd då vi anser att det kan liknas vid ett övergrepp. Vi antar att den största delen av de barn under 15 år som skulle kunna bli utsatta för denna åtgärd ej har varit sexuellt aktiva och den nytta som skulle kunna komma ut av denna handling ej på något vis står i relation till barnets eventuella upplevda kränkning och integritet.

Som vi har sett i tidigare forskning samt utifrån vår undersökning ser vi tydligt att det preventiva arbetet kring droganvändning hos barn inte grundar sig på en orsak utan tycks stå på många olika ben. En viktig nämnare att diskutera är givetvis föräldrarnas roll och deras förmåga att på ett konstruktivt sätt sätta gränser gentemot sina barn men vi anser även att skolan som aktör i detta sammanhang bör belysas då de har en stor avgörande funktion i barns uppväxt. Något vi diskuterade är skolans ansvar och möjligheter att dels informera om droger och droganvändning dels även rent praktiskt förlägga schema på ett välbetänkt sätt som kan bidra till att eleverna kanske skolkar mindre. Detta samband nämns också i FoU-rapporten (2004:1) där de barn som skolkar i högre utsträckning ägnar sig åt normbrytande beteende så som droganvändning och andra kriminella handlingar.

Just droganvändning hos eleverna i vår undersökning anser vi blev extra tydligt i diagram 8 där eleverna fick svara på vad de gjorde på sin fritid samt om de hade testat droger. De svarsalternativ som just innefattade droganvändning var dels de elever som svarade att de träffade kompisar dels eleverna som sportade på sin fritid. Det sista alternativet finner vi är extra intressant och vad detta påvisar är svårt att svara på då vi inte kan dra några slutsatser eller generella sanningar utifrån vår undersökning, men kan det vara så att barn använder droger för att kunna prestera bättre rent idrottsmässigt eller är det bara ett rent sammanträffande? Just drogkulturen inom idrotten har under det senaste decenniet blivit allt mer vanligt och uppmärksammat i medierna och vi undrar om det kan det vara så illa att den har nått och påverkat barnen i den grad att de känner press att behöva ta droger för att kunna prestera bra eller kanske rent utav bäst? Detta anser vi är en skrämmande tanke och som antagligen kan sätta extra stor press på barn vilka befinner sig i en ålder som många gånger kan vara omvälvande och innebära stora förändringar både fysiskt som psykiskt för dem.

För att lyfta fram en del andra svar som eleverna gav oss på fråga 13 i enkäten i vilken vi ville undersöka om eleverna hade något förslag på preventiva åtgärder gällandes droganvändning hos barn och unga kan vi tyda att svaren ser olika ut men att vi ändå kan finna likheter i vissa av svaren. En del av eleverna menade att ett normbrytande beteende börjar i hemmet och att

det ligger ett ansvar hos barnets föräldrar vilket vi tolkar som att det bör finnas gränssättningar och föräldrakontroll gentemot barnet. En del av barnen menade på att det skulle finnas fler insatser som t.ex. spaning på de personer som säljer droger till barn samt att straffet för detta skulle vara hårdare vilket kan tyda på att de barnen förhåller sig negativa till droger och droganvändning.

När vi började skriva detta examensarbete hade vi själva en uppfattning om att det var fler elever med utländsk härkomst som använde droger och begick kriminella handlingar. Detta är självklart rena fördomar och är grundade på okunskap och förutfattade meningar. Som polisen nämner i intervjun samt återfinns hos Estrada (2007, s. 36-37), har media en drivande kraft och vars påverkan och makt kan göra vad som helst till sanning vilket är tydligt i frågan om vilka personer det är som begår brott i Sverige, alltså de individerna med utländskt ursprung. I vår undersökning framkommer det dock att det är elever med svenskt ursprung som begår normbrytande beteende samt uppger att de har testat droger i större utsträckning.

Även Hirschi har en tankegång om ovannämnda resonemang och i hans teori framgår det ej vad han menar med etniskt ursprung vilket vi anser skapar oklarheter då vi tror att det kan finnas skillnader i hur pass väl en person integreras och socialiseras in i ett samhälle beroende på vilket land en person kommer ifrån. Vi menar att en person som kommer från t.ex. Danmark är lika mycket invandrare som en person från t.ex. Sydeuropa men att personen från Danmark eventuellt kommer ha lättare att anpassa sig till de svenska normerna och traditionerna då dessa kanske är mer likvärdiga till skillnad från t.ex. normerna i Sydeuropa. Oavsett etniskt ursprung är det viktigt för ett barn att ha trygga hemförhållanden och föräldrar som är engagerade, kärleksfulla och intresserade i sitt barns liv då det utgör grunden för en trygg och harmonisk uppväxt för barnet och som i sig kan verka preventivt för ett normbrytande beteende.

Med detta arbete har vi inte bara blivit varse våra egna fördomar, vi har även fått en uppfattning dels om hur poliserna i Nordvästra Skånes polisdistrikt arbetar med barn och droganvändning dels om eleverna i åttonde klass värderingar och moral kopplat till normbrytande beteende. Detta har gett oss en ökad kunskap som med all säkerhet kan komma till användning i vårt kommande yrke som yrkesverksamma socionomer.

Referenslista

Andershed, H . & Andershed, A-K. (2005) *Normbrytande beteende*. Mölnlycke: Elanders Infologistics Väst AB.

Aspers, P (2007) *Etnografiska metoder: att förstå och förklara samtiden*. Malmö: Liber.

Brinkmann, S & Kvale, S (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.

Estrada, F. (2007) ”Ungdomsbrottslighetens utveckling, omfattning och struktur”. I Estrada, F & Flyghed, J (red.): *Den svenska ungdomsbrottsligheten*. Lund: Författarna och Studentlitteratur.

Holme, I M & Solvang-Krohn. (1997) *Forskningsmetodik - Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.

Jarl, L, Holmberg, S, & Öberg, J. (2008) *Barn som begår brott – Socialtjänstens och polisens åtgärder*. Stockholm: BRÅ-rapport 2008:11. Edita Norstedts Tryckeri AB.

Karlberg, M & Sundell, K. (2004) *Skolk – Sund protest eller riskbeteende?* Stockholm: FoU - rapport 2004:1. AWJ Tryck AB.

May, T (2005) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.

National Encyklopedin (2010) ”reliabilitet” (elektronisk, NE Sveriges officiella hemsida < <http://www.ne.se/sok/reliabilitet> > (2010-05-15)

National Encyklopedin (2010) ”validitet” (elektronisk, NE Sveriges officiella hemsida < <http://www.ne.se/sok/validitet?type=NE> > (2010-05-15)

Regeringskansliet (2010) Proposition 2009/10:105 "Barn under 15 år som misstänkts för brott" (elektronisk) Svenska regeringens officiella hemsida
<<http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/141844> > (2010-03-27).

Regeringskansliet (2006) *Mänskliga rättigheter – Konventionen om barnets rättigheter*. Stockholm: Edita Norstedts Tryckeri AB.

Repstad, P. (1999). *Närhet och distans – Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Ring, J. (2007) "Riskfaktorer och brott". I Estrada, F & Flyghed, J (red.): *Den svenska ungdomsbrottsligheten*. Lund: Författarna och Studentlitteratur.

Rytterbro, L. (2006) "Polisen, socialtjänsten och narkotikamissbruk – problemuppfattning, handlingsutrymme och samverkan". I Bergmark, A, (red.), Ekendahl, M, Fahlke, C, Karlsson, (red.), P, Lalander, P, Nylander, I & Rytterbro, L: *Vad är det som gör att unga testar narkotika och vad gör att vissa fastnar?* Stockholm: Göteborgs universitet, Institutionen vid psykologiska institutet: Mobilisering mot narkotika, rapport nr 15.

Starrin, B & Svensson, P-G. (1996) *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur AB.

Svensson, R. (2007) *Ungdomar och brott åren 1995-2005 – Resultat från sex självdeklarationsundersökningar bland elever i årskurs 9*. Stockholm: BRÅ-rapport 2006:7. Edita Nordstedts.

Sveriges Riksdag (2010) "Lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare LUL 1964:167" (Elektronisk, Sveriges Riksdags officiella hemsida
<<http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=1964:167> > (2010-03-27).

Wahlgren, L. (2009) *SPSS – steg för steg*. Lund: Studentlitteratur.

Wahlberg, S. (2010) "Nu ska polisen börja jaga barn" *Metro Skåne*, 2010-03-16 s. 2.

Wallberg, P. (2010) ”Polisen ska få lättare att drogtesta barn” *Skånska Dagbladet*, Nr 75, 2010-03-18, A s. 13.

Öberg, J. (2007) *Barn som begår brott – Polisens hantering av misstänkta personer under femton år*. Stockholm: BRÅ-rapport 2007:16. Edita Nordstedts.

Bilaga 1.

LUNDS UNIVERSITET
Campus Helsingborg

Hej!

Vi är två socionomstuderande vid Lunds universitet som under våren skall skriva vårt examensarbete. Vi kommer i vårt examensarbete undersöka den nya propositionen vilket bland annat kommer att innebära att polisen får lov att drogtesta barn under 15 år utan vårdnadshavares medgivande. För att få en uppfattning om vad ungdomar i Helsingborg anser om den nya propositionen vill vi genom en enkätundersökning försöka få reda på detta. Enkäten riktar sig till elever i åttonde klass vid Helsingborgs kommunala grundskolor. Enkäten innehåller cirka tio frågor som rör ämnet och kommer att vara en blandning av ”ja” och ”nej” frågor, graderade svarsalternativ samt alternativsfrågor. Denna kommer att ta max fem minuter att fylla i och den är **givetvis anonym**.

Första steget i vår undersökning är att skicka ut information till barnets vårdnadshavare om tillåtelse att få besvara enkäten. Signera svarsblanketten som Ert barn sedan medtager till skolan och lämnas till klassföreståndaren. Om det är så att Ni inte vill att Ert barn skall medverka i enkätundersökningen kan ni bortse från detta informationsbrev. Vi hade varit tacksamma om vi hade mottagit svarsblanketten **senast torsdagen 22 april**, då vi är under stor tidspress.

Vi har givetvis fått ett godkännande av skolledningen att det är okej att genomföra denna undersökning.

Om Ni vill ha ytterligare information är ni välkomna att kontakta vår handledare:

Gunilla Fredin, PhD Candidate

Email: gunilla.fredin@psychology.lu.se

Telefon: 46-(0)46-222 37 37

Vi hade varit mycket tacksamma om Ert barn fick lov att medverka i vår undersökning. Vi är väl medvetna om att enkäten fylls i på lektionstid men de tio minuterna de avverkar till enkäten kommer förhoppningsvis att bidra till ny information inom samhällsforskningen. Som tack för hjälpen kommer vi även att skicka ut ett exemplar av examensarbetet till varje medverkande klass så att Ni och Ert barn kan ta del av slutresultatet av vår undersökning om så önskas.

Med vänliga hälsningar, Fannie och Linda

LUNDS UNIVERSITET
Campus Helsingborg

Svarsblankett

Härmed godkänner jag att Mitt barn får medverka i enkätundersökningen.

.....
Namnteckning samt datum

Tack på förhand,
Fannie och Linda

Bilaga 2.

Enkät

1. Kön

Man Kvinna

2. Etnisk bakgrund.....

3. Tycker Du att den nya lagen verkar vara bra för barn och ungdomar?

Ja Nej

4. Tycker Du att det är rätt eller fel att polisen skall få drogtesta ungdomar under 15 år utan föräldrars medgivande?

Rätt Fel

5. Hade Du känt dig kränkt om Du var tvungen att lämna urinprov om de misstänkte Dig för droganvändning?

Ja Nej

6. Tror Du att denna åtgärd kommer att förebygga droganvändning bland ungdomar?

Ja Nej

7. Har Du testat droger?

Ja Nej

8. Hur ser Din relation ut till Din/Dina föräldrar?

Dålig Mindre bra Bra Mycket bra

9. Vet Din/Dina föräldrar om vad Du gör/är när Du inte är hemma?

Aldrig Sällan Oftast Alltid

10. Hur länge brukar Du vara ute på vardagskvällar (måndag till torsdag)?

- >21.00 22.00 23.00
 24.00 Senare än 24.00

11. Hur länge brukar Du vara ute på helgkvällar (fredag till söndag)?

- > 21.00 22.00 23.00
 24.00 Senare än 24.00

12. Vad brukar Du göra på Din fritid? Kryssa i Ett alternativ som Du gör mest.

- Spela dataspel, använda internet, MSN, facebook, bilddagboken osv.
 Sporta Hänga på stan
 Plugga Träffa pojkvän/flickvän
 Träffa kompisar

13. Har Du något annat förslag på hur man kan förebygga droganvändning bland ungdomar?

Svar:

Bilaga 3.

Intervjufrågor

1. Hur ser Ni på den nya propositionen?
2. Vad innebär propositionen för Er rent arbetsmässigt?
3. Ser Ni några svårigheter att utföra av de ändringar som regeringen vill genomföra i den nya propositionen.
4. Tror Ni att lagändringen (där Ni får lov att drogtesta barn under 15 år utan deras vårdnadshavares godkännande) kan vara preventivt för att framtida/fortsatt missbruk?
5. Hur kan det komma sig att polisen har olika förfaranden när det gäller att starta en utredning enligt 31 §?
6. Vilka är fördelarna att Ni kommer att arbeta enhetligt?
7. Har Ni något förslag på hur man kan förebygga droganvändning hos barn?
8. Finns det någon skola med större droganvändning än andra skolor?
9. Ser Ni att droger är vanligare bland vissa grupper än andra?
10. Hur ser Ert samarbete ut med socialtjänsten ut idag?
11. Tror ni att det kommer att bli några skillnader i ert sätt att arbeta efter lagändringen?
12. Hur arbetar Ni idag för att komma åt droganvändning hos barn?